

FOAIA POPORULUI

Prețul Abonamentului:

Pe un an 2 fl.
Pe o jumătate de an 1 „
Abonamentele se fac la Institutul Tipografic în Sibiu
și la toate birourile filiale de abonament.

Apare în fiecare Duminecă

INSERATE

se primesc în biroul administrației (strada
Măcelarilor nr. 21).

Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr.
a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Al 4-lea proces de presă

al

„Foi Poporului.”

Despre pertractarea procesului nostru al patrulea, pe lângă cele scrise în nureșul trecut, mai dăm următoarele amănunte.

Curtea cu jurați și-a putut începe slujba abia pe la 11 ciasuri înainte de ameză, căci cetățenii clujeni invitați a veni și a figura ca jurați, nu se grăbiau a veni, ca-și-când s'ar fi săturat și ei de atâta jurăție și de atâta slujbă de osânditor.

În urmă la această vreme, s'au adunat totuși și s'a alcătuit în chipul următor:

Tribunalul din: baronul *Szentkereszty Zsigmond*, ca președinte, însoțit de judecătorii *Nestor* și *Becsek*. Notar: *Bartok*. Tălmăciul *Lehmann Robert*. Procuror: *Lázár Aurel*.

Curtea cu jurați din următorii: Dr. *Farkas Lajos*, Dr. *Szádeczky Lajos*, *Kondász Ferencz*, *Trandafir Miklós*, Dr. *Moldovan Gergely*, Dr. *Fabinyi Rudolf*, Dr. *Gámán József*, Dr. *Márk Sándor*, Dr. *Udránszky László*, Dr. *Kolozsvári Sándor*, Dr. *Novák István*. Suplenți: *Szacsvai Dénes*, *Szathmáry Ákos*.

Pe banca acusaților stau fără apărător, dnii *T. Liviu Albini*, *George Moldovan* și *Iosif Marschall*.

S'a început pertractarea:

La întrebarea presidentului, acușatii *Albini* și *Moldovan* cer să li-se tălmăcească în românește cele-ce se vor petrece aci, ear' acusatul *Marschall* cere să i-se tălmăcească lui în nemțește. Astfel pertractarea a decurs în trei limbi!

Se iau apoi naționalele acusaților (care cine e, de unde e?), după care se dă cetire scrisorii pritoare a procurorului, care toată stă din tălmăcirea măiestrită a unor vorbe din

articolul împrișinat, care asemenea se cetește în ungurește.

Se începe punerea întrebărilor.

Acusatul *Albini* spune, că el este editorul-proprietar al ziarului și primește răspunderea pentru eșirea în el a articolului împrișinat, nu însă și pentru conținutul lui, din pricină că nu l-a cetit înainte de a se fi tipărit.

Iosif Marschall spune, că este răspunzător pentru tipar, și ca atare primește răspunderea pentru forma din afară a foii.

Presidentul: D-ta nu știi românește, cum ai putut să iai îndatorirea de a răspunde pentru tipar, când d-ta nu ești în stare să cercetezi cele-ce es în foaie?

I. Marschall: Eu ca tipograf tipăresc și franțuzește, englezește și în toate limbile fără să am trebuință de a și vorbi limbile respective!

Acusatul *G. Moldovan* spune, că d'nsul este redactorul răspunzător și primește răspunderea pentru articolul împrișinat, pe care l-a publicat neaflând nimic de pedepsit ori vătămător într'nsul.

Procurorul: Cine este autorul (scriitorul) articolului?

G. Moldovan: Nu-mi aduc aminte.

Procurorul: Pe ce cale l-ai primit?

G. Moldovan: L-am primit prin postă în cuvertă închisă.

Presidentul: Mie mi-se pare ca-și-când nu d-ta ai fi redactorul adevărat al ziarului, ci i-ai împrumutat numai numele altuia, care redactează foaia?

G. Molovan: Eu sunt redactorul adevărat și eu dau poruncă ce să se tipărească în foaie.

Furatul Kolozsvári Sándor: Fiecare redactor cunoaște pe lucrătorii din lăuntru și din afară ai ziarului seu, și nu publică articoli trimiși de oameni necunoscuți; trebuie să știi prin urmare și d-ta, cine i-ai trimis articolul?

G. Moldovan: „Foaia Poporului” este organul poporului român și nu se redactează numai în redacție, ci mai ales de înșiși cetitorii ei din afară! Astfel eu primesc în fiecare zi aproape 50 de scrisori și nu pot să țin seamă de autorii tuturorora.

Furatul Dr. Farkas Lajos: Nici după cercetarea pornită contra d-tale nu ai cercat să afli pe autor?

G. Moldovan: Articolul s'a tipărit la 13/25 Februarie, ear' cercetarea s'a făcut vre-o câteva luni după aceea; imi era deci peste puțină să caut pe autor, mai ales că hârtiile nu le păstrez, ci le nimicesc.

Furatul Moldovan Gergely (se înțelege pe ungurește): Fiindcă într'un stat partea mai mare a cetățenilor fac stările de lucruri, ear' aici această parte mai mare o formează Maghiarii, nu află acusatul, că articolul este nedrept față cu neamul unguresc?

Presidentul: Întrebare politică nu-i poți pune acusatului, decât formulată astfel: nu ai aflat d-ta, că cele zise în articol sunt nedrepte față cu naționalitatea maghiară?

G. Moldovan: Articolul nu cuprinde decât fapte, și ca atare nu!

Fiind cu aceasta isprăvită cercetarea, *Albini* cere ca să se cetească articolul în-criminat în românește precum a fost scris, căci fiind traducerea numai o copie, care totdeauna este mai mult sau mai puțin neisbutită, numai din original își pot și jurații forma judecată dreaptă. Procurorul se împotrivesc acestei cereri cerând să se cetească numai părțile împrișinate, ear' tribunalul hotărăște pe plăcerea procurorului. Aci se întâmplă fusé caraghios-lucul (lucru de ris), că nici procurorul nici membrii tribunalului nu știu, care anume sunt părțile împrișinate, ear' tălmăciul, care și el se muncise să afle vre-o „parte” împrișinată, vrând să pună capăt acestei strimtori, începe

FOIȚA.

Concurs literar.

Un număr oare-care de tineri români din Sibiu, și-a pus de scop să dea indemn și ajutor la resărirea din mijlocul poporului nostru, a unei mișcări literare și culturale mai puternice și mai pline de viață în acele părți ale ei, în care mișcarea e până acum mai puțin trezită, mai puțin lucrătoare.

În o consfătuire prietenească, acești tineri, luând în socotință că, spre pildă, pe terenul întocmirii de monografii a comunelor noastre românești, cât de puțin s'a lucrat până azi, — a hotărât, ca, deocamdată:

să scrie un concurs literar pentru cele mai bune lucrări ce i-se vor trimite, cuprinzând monografiile amănunțite a singuraticelor comune locuite de Români, din comitatul Sibului.

Fiecare lucrare are să cuprindă monografia (descrierea) unei singure comune, putând, firește, incurge despre o singură comună și mai multe lucrări.

Lucrările incurse vor fi puse în asemănare unele cu altele și judecate de un juriu literar, care va ave să arate, care dintre toate sunt cele mai bune, mai apropiate de desăvârșire.

Pentru încurajarea acestei lucrări, tinerimea escrie următoarele premii:

Lucrarea care va fi aflată de cea mai bună între toate, se va premia cu 25 coroane (12 fl. 50 cr.) v. a.

Lucrarea declarată ca a doua de bună, se va premia cu 10 coroane (5 fl.); ear'

Lucrările: a treia, a patra și a cincea, vor fi premiate cu „Foaia Poporului”, trimisă gratuit autorilor pe un an de zile.

Despre cum e a se înțelege și urma la lucrarea unei monografii, s'a scris și s'au dat

îndigitări pe larg în „Foaia Poporului” câtră sfârșitul anului trecut, și anume în nr. 48, s'a spus ce sunt monografiile, iar în nr. 49 s'a publicat drept muștră, monografia destul de bine lucrată a unei comune, (*Orlat*).

În câteva cuvinte înșirăm și noi aci, că ce anume vom aștepta să cuprindă monografiile pentru care publicăm acest concurs.

Ele să descrie amănunțit:

Cât pământ are azi comuna în întreg hotarul seu, și cât a avut mai înainte vreme, după-cât își aduc bătrânii aminte, ori după-cum s'ar fi aflând chiar documente?

Câtă parte din hotar o cuprind azi grădinile, și cât cuprindeau ele mai de mult, pe când familiile și casele vor fi fost mai puține? În grădini ce fel de poame se cultivă și în ce măsură? Pentru trebuințele casei numai, ori și pentru negoț?

Casele oamenilor câte sunt, din ce material alcătuite, din câte camere de regulă făcute? Câți oameni locuiesc în una? Zidirea școlii

și cetește cu vervă și declamare bine potrivită, articolul original în întreg cuprinsul său.

Se cetesc apoi atestatele de moralitate și de avere ale acușătorilor. Aici se întâmplă însă al doilea caraghioslic. Anume în loc să se fi câștigat atestatul de purtare al acușatului *George Moldovan*, se cetește atestatul juratului *Moldovan Gergely*, ceea-ce naște între jurați și în publicul de față mare ris!

După acestea rostește procurorul *Lászár Aurél* vorbirea sa de pîră, pe cât de săracă în dovezi, pe atât de bogată în vorbe umflate potrivite anume de-a ațîta contra acușătorilor pe jurați, zicînd că articolul este și el o pildă despre felul cum se samănă neîncrederea și ura în contra „noastră” (adecă a lor, a Ungurilor). Spicuește apoi vre-o câteva vorbe din articolul impricinat și zice, că articolul este vinovat de ațîtare la ură în contra naționalității, lovindu-se astfel în §. 172 al codului penal. Încheie cerînd, ca acușății să fie toți trei osândiți pe temeiul §§-lor 34 și 35 din patenta de presă dela 1852.

Vorbirea procurorului talmăcindu-se apoi românește pentru domnii *Moldovan* și *Albini*, și nemțește pentru domnul *Marschall*, și spunînd domnii *Moldovan* și *Marschall* că d-lor n'au de gând să se mai apere, s'a ridicat dl *T. Liviu Albini* și a ținut următoarea vorbire:

Onorat tribunal!

Onorați domni jurați!

Pentru întâiași-dată mi-se întâmplă astăzi, ca să fiu pus înaintea unei judecătorii criminale, în fața unei curți cu jurați pentru o vină ce se zise că aș fi săvîrșit. Faptul acesta, dlor jurați, mă lasă pe deplin liniștit, fiindcă în sufletul meu simț și știu, că nu aici, pe această bancă îmi este locul meu, fiind eu pe deplin nevinovat. Ce mă neliniștește însă este împregiurarea, că eu sînt cel dintîiu proprietar (stăpîn) de tipografie, care pentru un articol eșit în o foaie scoasă de dînsul, este adus pe banca acușătorilor alături cu redactorul și ca răspunzătorul pentru tipar. Nu-mi aduc aminte ca semenea cas să se fi întâmplat în șirul proceselor de presă pertractate atât de des înaintea acestei curți cu jurați. Dl procuror nu dovedește de ce-s adus eu aici nici în actul de acușă, nici în vorbirea sa, ci se mărginește a arăta în contra mea §§-ii 34 și 35 din patenta de presă. D-voastră, dlor jurați, ați fost de atâtea-ori chemați mai ales în timpul din urmă și mai ales în contra ziaristiceii române, ca să vă dați părerea D-Voastre pe temeiul acestei patente, nu

știu însă dacă v'ați și tras bine seama cu rînduile din ea. Cetește apoi din §. 34 al patentei de presă, unde se zice că: „toți aceia, care conlucră la redactarea, tipărirea și răspunderea tipăririi impricinate sînt laolaltă răspunzători”, și arată nebunia de a aplica această rîndueală, căci de ar fi să se țină, atunci abia numai a 4-a zi s'ar pute tipări cele-ce astăzi se scriu pentru un ziar, căci atîta timp s'ar cere ca toți acei subînțeleși în §-ul 34 să poată ceti toate manuscritele gătite pentru tipar. Decît o astfel de libertate de presă — zice mai departe — mai bine, *dlor jurați, să fie earăși censura*, (adecă ca să-ți cetească întîiu procurorul ce vrei să tipărești, și numai de-î place lui să poți tipări, cum era odată) *căci mult mai multă libertate îi dă presei, censura decît această lege numită patentă.*

Spune apoi, că articolul impricinat nu l-a cetit înainte de tipărirea lui, fiindcă tocmai atunci era ocupat cu luarea în primire a Institutului Tipografic, pe care numai cu vre-o câteva zile mai înainte îl cumpăraseră. L-a cetit însă după-ce a fost chemat la judele în cercetare, dar' nu a aflat și nu află nimic ațîptător în el. Încheie apoi rugînd pe jurați să judece după-cum le va spune sufletul lor!

Răspunzînd pe scurt la acestea procurorului, presidentul ridică ședința până la 2 ore și jum. după prînz.

Redeschizîndu-se pertractarea presidentul readună cele petrecute până aci și dă cetire întrebărilor, 9 la număr, puse juraților.

Curtea cu jurați se retrage și după o judecare de o jumătate oră reîntrînd în sală juratul *Kolozsvári Sándor* cetește părerea (verdictul) prin care *redactorul George Moldovan este declarat de vinovat cu toate 12 voturile, ear' Albini de nevinovat cu 7 voturi contra 5, și Marschall deasemenea nevinovat cu 6 voturi contra 6.*

Pe temeiul acestui verdict tribunalul croește osînda, prin care redactorul George Moldovan este osîndit la 2 luni temniță ordinară, la purtarea cheltuelilor de 41 fl. 50 cr. și la pierdere de 300 fl. din cauțiunea foii, ear' Albini și Marschall sînt achitați, dîndu-i-se celui dintîiu 40 fl., ear' celui din urmă 30 fl. ca reînapiare a cheltuelilor avute.

S'a recurat la Curie contra osîndei.

Pertractarea s'a încheiat la 4 ciasuri după ameazi.

Statornici în credință.

(*) Am zis în numărul nostru trecut, vorbind despre primejdiioasele legi ce se aduc acum, că pot să ajungă a fi sfințite și de Maiestatea Sa, și pot să ajungă încă a fi legi și cele doue respinse de casa magnaților, dar', am zis mai departe, dacă noi Românii de azi ne vom arăta vrednici urmași ai bravilor nostri strămoși, cari țineau morțiș la legea și nația lor: atunci tot nu vor ave putere de-a ne înfrînge nici aceste mari primejdii!

Prigoniri religioase și naționale a îndurat poporul nostru în cursul vechilor vremuri încă mai multe și mai crîncene ca azi, dar' că în ce chip stăteau strămoșii nostri în fața lor, vom arăta aci prin câteva pilde.

Înainte de asta cu aproape nouă sute de ani, întîmplîndu-se desbinarea bisericii lui Cristos în *apuseană* și *resăriteană*, de unde până aci fusese una, numită numai *biserica creștină*, — Ungaria cu regii ei ce-i avea încă pe atunci, a căzut sub puterea bisericii latine apusene. Dar' aici în Ardeal eram și noi Românii, și noi ne țineam toți, ca și cei din *Muntenia* și *Moldova* de pe atunci («*România*» de azi), de biserica *Răsăritului*. Pe vremile acelea, certele religioase erau așa de furtunoase ca, de pildă, azi la noi cele naționale. Papii dela Roma, erau cătrăniți reu că pe Românii de sub stăpînirea regilor Ungariei, nu-i pot număra între ai sei, și fiind-că aveau mare putere asupra regilor *Țerii-Ungurești*, le dădeau acestora porunci aspre, ca pe supușii lor „cei cu credință greșită” (pentru-că țineau la *Răsărit* și nu la *Apus*) *să-i stîrpească cu ori-ce preț din țeara lor!* Ba când un rege, *Bela al IV.*, a primit încoronarea de rege, papa dela Roma l-a silit să pună jurămînt cu gura și în scris că va nimici pe supușii sei, *Românii, cari nu se supun episcopilor apuseni!* Și Craii unguri și cercau să

în ce stare e, de când făcută? cu câte încăperi? *Biserica* este din vremuri vechi ori de curînd zidită? Cum, ce? *Țîntirimul* și *progađa* în ce stare sînt și unde? Lîngă *biserică* amîndouă? Cum e acum și cum era odinioară?

Descriînd *hotarul*, să se spună: Cît dintrînsul e azi arător și cum se ară: o lature numai, ori care unde poate? Cum e azi și cum era mai înainte? Care sînt numirile mai însemnate ale *hotarului*?

Punctul acesta din urmă e mai ales azi de deosebită însemnătate, când tovărășii străine în fel și chip se sforțază a schimonosi numele de acum a *hotarilor* și *munților*, schimbîndu-le cu totul, potrivit scopurilor lor mai mult ori mai puțin — *nebune!* E bine drept aceea, ca noi să eternisăm și pe această cale numirile originale de acum a părților de *hotare*, ape și *munți*.

Ce fel de *bucate* se samănă pe *hotar*, și care în ce cetățime? Pentru casă numai, ori și pentru vîndut? Ce să știe în privința aceasta privitor la trecut? Sînt *vii* ori nu? Mai

înainte erau ori ba? Cât *fîn* se adună de pe *hotar*, cîtă *otavă*? Cât e locul de *pășune*?

Din aceste roade de tot felul, a câmpului, să hrănesc numai locuitorii și vitele lor, ori mai rămîn și de vîndut? Cum e acum și cum era asta mal înainte?

Câte sînt *pădurile*? Cum se folosesc ele azi și cum mai de mult? Sporesc ori scad?

Cât e locul *neroditor* azi pe *hotar*? Cât era mai înainte? Ce încearcă oamenii pentru a-l face și pe acesta roditor?

Cum stă treaba cu *vitele*? Câte și ce soiuri se țin în comună? Cu ce le hrănesc oamenii? Le păzește pe toate la un loc văcar sătesc, ori fiecare își aleargă copiii după ale sale? De când se scot la *pășune* în câmp și până când? E taur sătesc ori nu? Sporesc ele în număr ori scad? Cum e azi în toate privințele, și cum era mai de mult!

Trecînd la descrierea *oamenilor*, se va însemna: Câți locuiesc în sat? De ce nații și religii? Care sînt spițele, neamurile, mai mari

prin încuscirile lor? Care mai vechi? Cum e portul? Cu ce se ocupă oamenii? Câți neguțătoresc, cu ce, și de ce nație-s? Câți oameni învățați au eșit din sinul comunei? Câți sînt *meserieși* și câți acum la meserii? Oamenii înșiși sporesc ori scad? Cât de mulți știu ceti și scrie? Câte foi merg în sat? Cum e în toate aceste privințe azi, și cum era mai înainte?

Să se facă apoi o socoteală peste tot, cît sînt venitele întregi ale comunei, și cît cheltuelile la an?

În sfîrșit, și mai mult ca un fel de *po-doabă* a lucrării, să se spună, dacă cumva pe *hotar* să afla *munți* mai renumiți, ori ruine de castele, și că ce crede poporul despre aceea? Își au cumva legendele lor în gura poporului?

Cu un cuvînt să se descrie: tot ce să știe despre pămîntul, locuitorii, vitele și vietățile ce cad în cuprinsul *hotarului* comunei

facă acest lucru, și ca să-l scoată cumva la cale, asupriau pe bietul Român în fel și chip: Așa spre pildă îl sileau să plătească nu numai pe preoții sei, ci să dea fel și fel de dijme și dări grase și episcopilor latini, ca și cum s'ar ținea de ei, deși cu dinșii nu aveau nimic de lucru! Apăsările Românilor de sub stăpânirea Crailor Unguri, și mai ales a Ardelenilor, erau de nemai suferit! Din pricina lor au izbucnit între țeranii români în mai multe rânduri revolte pentru scuturarea jugului ce-i încovoia, dar de plecat nu s'au plecat! Tot Români credincioși bisericii lor răsăritene de care se țineau — au rămas și mai departe! Sângele și vieța mai bucuuros decât credința!...

Așa era prin veacul al treisprezecelea, patrusprezecelea. Poporul gemea greu sub două juguri: al iobăgiei și al — prigonirii crunte religioase!...

La începutul veacului al 16-lea Ardealul cade sub principii (voivozii) sei proprii — calvini! Puterea catolicilor e dată în lături și se începe prigonirea calvină, și mai nebună și mai turbată! Sub acestea a ajuns bietul Român desbrăcat de toate drepturile de om, a ajuns a fi cu nimic mai prețuit decât însăși — vitele lui de jug, singurele ființe care-i mai slugeau și lui! Sub Zápolya Iános s'a adus vestita lege zisă. „aprobate și compilate“, în care se zice: *cei de secta (credință religioasă) Românilor sau grecilor, se sufăr încă în țeară numai până când le va bineplăcea nemeșilor și principilor!*... adecă până vor avea lipsă de ei la lucrarea pământului, încolo pot să-i arunce din țeară afară ori-când, cum arunci buruienile sălbatice ori scâieții cei răi! Nemeșul putea să-l împuște pe iobag, căci nici un fir de păr în cap nu i-se clătea, ori cel mult îi plătea capul cu 10—20 de zloți!

Și de toate aceste negre barbarii Românul putea ușor scăpa, dacă el s'ar fi

lăpădat de legea și credința lui, primind pe cea a nemeșilor și voivozilor, — dar vrednicii nostri strămoși au zis: **nu! ori-ce, dar' credința și limba — nu!**

Da, poporul însuși ținea cu tărie la credința sa, căci și Archiereii sei așa făceau! Un *Ilie Ioreste*, pe la începutul veacului al 17-lea pentru statornicia în credință, este, în urma mizerabilelor uneltiri ale calvinilor, tras jos din scaunul de metropolit, înlăturat din el, desbrăcat chiar de darul de preot și dat pe mâna judecătorilor civile ca să-l joace ele! *Și el moare credincios bisericii sale!*...

Sava Brancovici, al doilea urmaș alui *Ioreste*, pentru același lucru e chinuit în cel mai păgân chip! El e aruncat în temniță, din temniță scos și tîrît prin țirguri spre hulă obștească, bătut cu bețe până la sânge în fața mulțimii, — și el moare neclintit în credința bisericii sale.

Cerându-li-se lăpădarea de credință, ei zic: **nu! ori-ce, dar' credința și legea strămoșească — nu!**

Ci ei ni-au păstrat-o și ne-au lăsat-o nouă moștenire sfântă, și ne-au dat pildă cum noi, strănepoții lor, care am ajuns și mai ales vom ajunge încă vremuri foarte primejdioase pentru biserică, putând trăi oamenii, după legile ministrilor de azi, și fără nici o credință bisericască, — ni-au arătat, zic, cum avem să ținem la biserică noastră cum la nația, obiceiurile și limba strămoșească. Să zicem și noi ca ei:

«*Ori-ce dar' credința și limba străbună — nu! Sângele și vieța mai bucuuros decât pe ele!*...

Eată care are să fie ținuta noastră față cu gingașele stări de lucruri și strîmtori pe care legile „bisericești“ ale stăpânirii ungurești, lor vor aduce bisericii.

Ear' dacă noi așa de statornici vom fi moștenirilor străbune, trece-vor și aceste grele furtuni peste noi, fără a ne putea zdrobi, și ajunge-vom și vremuri mai bune!

și nimic nu pare așa de neînsemnat, cât să se creadă a nu fi vrednic de pomenit!

Scopul practic ce se urmărește prin aceste lucrări e: a avea la un loc tabloul deservit al deosebitelor comune și a stărilor de lucruri din ele, ca asemănându-le pe unele cu altele, să se poată face cercetări temeinice, întru a afla ce ar fi încă de făcut aici, ce dincolă, ce pretutindenea, pentru pornirea unui avânt mai puternic a înălțării atât economice cât și culturale a poporului nostru.

Monografiile trimise și aflate de bune vor fi publicate pe rând toate în „Economul“ adosul „Foi Poporului“.

Noi, și cu noi toți Românii iubitori de înaintarea neamului, ne-am bucura foarte, când ni-s'ar da foarte mult de lucru, când adecă ar incurge la noi foarte multe monografii spre apărare și premiare, și aflând că sunt vrednice, punem în vedere, că vom spori încă și mai mari premiile făgăduite ac. Pentru aceea facem un călduros apel către

toți preoții, învățătorii și cărturarii nostri dela sate, să binevoască a lua în dreaptă socotintă acest concurs, și folosul unei lucrări de acest fel, și a se pune pe lucru, trimițând și două ori mai multe monografii asupra unei comune, ori și mai bine: însoțindu-se mai mulți laolaltă și așa în tovărășie întocmind una de tot bună.

Datele să fie, întrucât numai se poate, acurate, întemeiate pe foile catastrale aflătoare la toți notarii comunali. Să se întrebe bătrânii satului ce știu ei despre cum era mai demult, orice auziseră ei dela părinții lor, și să se însemne dimpreună cu numele povestitorului.

Mustra de monografie din numărul 49 din anul trecut al „Foi Poporului“, poate fi foarte bine folosită, ca îndreptar și ajutor, — dându-se însă deosebită luare aminte cerințelor noastre puse în șirul de întrebări de mai sus, privitor la cum erau toate mai în-

Cunoștințe

despre

drepturile și datorințele cetățenești.

— Constituția patriei. —

(*) În tot rēul și binele seu.

Ni-au venit pe rând din deosebite părți ale țerii, multe scrisori cu tânguiri, în înțelesul că un sat întreg de Români, e purtat de nas și jucat cum lui nu-i place, de un primar rēntăcios, de un re-negat, de un Ungur ori de un Jidan.

Pe noi ne-au întristat mult a-tfel de scrisori, căci e rușine pe noi și pe neamul nostru, că ne lăsăm sate întregi șicanați și batjocoriți de câte un om închipuit, care crede c'a dat cu capul în cer, pentru-că a fost pus primar de cătră oamenii comunei, ear acum acei oameni nu mai pot ajunge nici cu prăjina pân' la nasul „Măriei-Sale“... dar' e și mai rușine când în un sat românesc abia sînt doi Unguri și un Jidan, și totuși dintre ei ajunge unul primar, și-apoi las pe el, căci ajuns odată, drept rēsplată îi joacă el pe bietul țeran român care a fost așa de puțin ținător la dreptul și la neamul seu, încât a ales pe streinul! E cu atât mai cu rușine, cu cât dacă au ales pe un Român de care li s'a împărut, se mai poate zice că oamenii n'au știut că el vorbind odată cu dl solgăbirēu va crede c'a vorbit cu D-zeu și să se va strica și renega... dar despre Ungurul și Jidovul cutare, cum să nu fi știut ei dinnainte că n'are să le vree binele? E nedrept în acest caz, că mai vin oamenii și să plângă că șa, că pe dincoala, că-i omoară, nu altă, jupânul primar!

„Cei ce poartă jugul și-a-l purta mai vor, Vrednici sînt să-l poarte spre rușinea lor!“..

Noi însă am văzut din acest lucru, că oamenii nostri, foarte mulți, nu-și cunosc de fel, ori apoi foarte puțin drepturile lor de cetățeni, și din această necunoaștere apoi, isvoresc atâtea și atâtea rușinoase îngenuncheri a lor în fața — nedreptății!

înte vreme? cerința ce în acea monografie nu e plinită.

Terminul de trimitere înceace a lucrărilor se pune: 31 Decembrie stil nou, ca până la anul nou românesc, ele să poată fi judecate și premiate, ear' cu numărul 1 din „Foaia Poporului“ a anului viitor, să se înceapă publicarea lor pe rând.

Fiecare lucrare e a se însoți de un plic închis (o cuvertă mică), cuprinzând un bilet cu numele autorului, și pe plic scrisă titula lucrării. Plicurile se vor desfăce numai după judecarea tuturor lucrărilor și după-ce s'a hotărît, care sînt a se premia.

Lucrările toate sînt a să trimită la adresa: Redacția „Foi Poporului“ în Sibiu.

Sibiu, 10/22 Octombrie 1894.

În numele tinerilor inițiatori:

I. Russu-Șirianu Victor Tordășianu
Eliu Dopp Ioan Moța

Asta nu mai merge, seau dacă mai merge rău e, și rău va mai fi de noi că mai merge!

Și ne-am gândit noi de altă parte, că nu sunt pretutindenea și totdeauna Românii noștri de vină la aceste stări de lucruri ce numai cinste nu ne fac, ci mai preste tot locul de vină va fi poate afurisita de — *neștiință!*..

Ne-am hotărât drept aceea, ca, întrucât numai ne vor slugări puterile și cunoștințele, să cercăm a lumina pe iubitul nostru popor în acest punct: *asupra drepturilor lui, ce le are el ca cetățean al țării, purtător al tuturor sarcinilor publice.*

Căci când eu știu bine *ce e drept și ce e nedrept*, ce-'i al meu și ce nu, — atunci, când cineva, fie el ori-și-cine, vrea se mă scurteze în dreptul meu, îi voi face front, îl voi isbi din drumul meu și voi merge înainte!

Și noi nădăjduim că și omenii noștri, cu simțeminte mândre românești și cinstiți, așa vor face îndată-ce vor ști mai bine cari sunt *drepturile* lor în cutari și cutari împrejurări și veniri în atingere cu slujbașii lor, pe cari ei îi hrănesc și încălzesc la sin, ca, drept respaltă, ei se facă ce fac toți slujbașii unguri: să-'i muște și invenineze, ca șerpilor, și să cerce a-'i despoia de tot ce e al lor după voia lui Dumnezeu și a dreptății!..

Dacă noi ne cunoaștem drepturile, și tot lăsăm să fim trași, împinși și isbiți de ei, fără a le cere seamă de fapta lor, — atunci altceva nu vrednicim! Noi însă nădăjduim că Români de aceștia nu se vor mai afla, ci ca bărbații își vor purta toți fruntea sus, cerându-și cu tărie cinstirea *dreptului* lor în schimbul împlinirii cu credință a *datorințelor*.

Dacă toți Românii 'și-ar cunoaște dreptul lor, ar ști că solgăbirul n'are drept se zică: *»pe acesta îl vreau eu de birâu și acesta va fi,«* — ci la un atare solgăbiru 'i-ar întoarce spatele, și ca și cum n'ar avea nimic la olaltă, 'și-ar alege birâu pe cine lor le place, nu pe cine

lui, și atunci nu s'ar putea nimenea plânge că: vai de noi și de noi, că ne arde și ne frige un birâu de unghur ori de Jidov, pe un sat curat de Români!..

Vom începe drept aceea, în numărul viitor, a publica lămuriri întâiu despre cum e alcătuită țeara, apoi că ce parte, ce *drepturi*, ce *datorințe*, au cetățenii în ea ca oameni de sine stătători ori ca membri în feluritele corporațiuni (sfaturi) ale ei, și așa mai departe.

Munca și prețul ei.

Disertație ținută la adunarea despărțământului „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, în Ocna-Sibiului la 21 Oct. 1894.

de Dr. Petru Șpan, prof.

Onorată adunare!

Oamenii în vorbirile lor, când se întâlnesc pe uliță, când se află la câmp, ori stau mai mulți laolaltă în casa unui vecin, când vin dela biserică, ori se întrunesc într'o duminică undeva, — povestesc de multe toate.

Unul se tângue de greutățile cele mari, ce se aruncă din toate părțile pe capul țeranului, altul povestește de nenorocirea ce a lovit pe cutare. Și nu arare-ori poți auzi cum se vorbește de cutare om azi sărac, cum acesta din părinți a fost foarte bogat, și acum a ajuns nimica, poate fiind chiar silit să cerșească c'o ulică în mână pe la ușile oamenilor, după îmbucături... Altă-dată auzi vorbindu-se despre cutare care e azi atât de bogat, cât de sărac era odată; auzi că el înainte vreme n'a fost decât un păzitor de vite, și în copilăria lui era sărac de nu avea decât sufletul în oase, ear' acum eată-l, el stăpân, el bogătan!

S'au schimbat vremurile! Când cel sărac de astăzi, era bogat, credea că toată lumea este datoare să se închine lui și bogăției lui, acuma când el a sărăcit de-i prilit, îi pare bine că stă de vorbă cu el unul din slugile sale de odinioară, care acum el a ajuns la bunăstare și neatîrnare, și are dela D-zeu tot ce-i trebuie la casa sa. Și zi de zi el dă tot înainte și vezi cu ochii cum crește în avere, ear' celalalt din zi în zi merge tot mai rău, căci așa-'i în lumea asta, dacă apuci să mergi *îndărăt*, apoi pare că mergi cu iuțala fulgerului, pe când *înainte* numai cu mult greu, cu anevoie și cu multe pedece!..

Nu greșesc, când aici în faința d-voastre, cinstiți ascultători, cuteza zice, că să vor fi aflând și în comuna aceea chiar, mulți de aceia, cari din boguți vor fi ajuns la sărăcie, precum și de aceia cari dela sărăcie se vor fi avântat la frumoasă bunăstare, alegându-se dintrînșii oameni cari astăzi sunt ținuți în mare cinste. Nu trebuie decât să vă gândiți, că oare vecinului cutare de pe ulița cutare a satului, ori din capătul cutare al lui, cum 'i-au fost părinții și moșii, și ușor veți afla, că unii din cei de acum s'au ridicat ei de ei din nimica la puținul ce azi îl au, ori chiar la foarte mult!

Nu ne strică, ba e chiar de lipsă, cu noi din când în când să facem socoteli și de felul acesta ca să știm cum stă cutare comună în privința puterii ei de viață, cum stă poporul nostru, că înaintează el în bunăstare, ori dă îndărăt, sporește în avere, ori decrește? și mai cu seamă e bine să facă această socoată țeranii noștri mai fruntași căci ei sunt puși să vegheze de binele și înaintarea obștească. Ferice de comuna, în care se află oameni cari să urmărească mersul dezvoltării ei, căutând totodată se ajute la toți, întru a afla isvoare de câștig și înaintare, bărbați care astfel pot pe cei slabi să-'i sfătuiască la bine, pe cei harnici să-'i îndemne să meargă înainte și așa mai departe.

Ear' de altă parte vai de aceea comună, unde fiecare se îngrijeste numai de sine, și de pelea sa, ear' de semenii sei nici habar nu are, numai lui să-'i meargă bine, numai el să aibă cu ce se îmbuibă, apoi altul peară pe sub strașinele gardului! O atare comună este de ocară și batjocura lumii, și oamenii din ea sunt cei mai nefericiți, chiar și când la câțiva de acolo ar curge binele vale. Acolo nu e iubire! nu e mulțumire! nu e fericire!
(Va urma).

SCRISORI.

O plângere.

Ucia-superioară, Octomvrie 1894.

Comunele Ucia-superioară, Ucia-inferioară și Corbi, din cercul Arpașul-inferior (com. Făgărașului) de vre-o șese ani au notar pe dl Valeriu Opriș, pe care 'l-am ales fiind Român, dar' cu care suntem tare nemulțumiți. Căci nu odată s'a întâmplat ca notarul Valeriu Opriș, tot felul de hârtii cari vin adresate pe numele privaților, precum epistole, foi abonate ș. a. ni-le desface și apoi le aruncă.

Poesii populare.

De pe Valea-Almașului.

Culese de Vasilie Dumitraș, învățător.

Nu știu 'n lume duce-m'oiu
Ori năcas mai trage-voiu
Dar' eu 'n lume nu m'oiu duce
Meargă focul s'o mănânce!
Urțu-'mi focu-o fie
Ce să fac, că 'mi-e soție!
Urțu-'mi-e focu-'l bată,
Ce să fac că-'s cununată!..
Mi urț nu-'l pot vedea
M'ăș duce nu pot scăpa!

Astă noapte și ieri noapte
Mă cerca dorul de moarte,
De m'a cerca și la noapte
Tot datoare-oi fi cu-o moarte!

Rău mă doare limba 'n gură
C'a rămas mândra singură,
Rău mă doare Doamne 'n gât
C'a rămas mândra plângând.

Dar' tu moșule ce joci?
Și baba 'ți-e moartă 'n soci!

Dar' tu moșule ce sai?
Și baba 'ți-e moartă 'n scail!

Nu căsca lele gura
Că nu-'i feartă fasolea
Dupăce-o ferbe 'ți-oiu da!..

Dare-ar D-zeu să deie
Toate mândrele se peie,
Numai una să rămâie
Care 'mi-a fost dragă mie.

Dusu-s'au cucul la Blaj
'Și-au lăsat pui golași,
Strigă cucul din chilie,
Ca pe pui cine să-'i ție?
Turturica s'araca,
Ea s'au prins că-'i va căuta;
Ea 'i-a purta pe ogoară,
Și nu 'i-a lăsa să moară.
C'a merge pela pluguri;
Și le-a stringe 'mbucături;
'Și-a venit cucul la vreme
'Și-a aflat puii cu pene!

Întemnițaților.

Rîndunică, rîndunea
Sboară peste Dunărea,
Și tot sboară prin senin
Pân' la cei din Segedin
Pe fereasta temniței,
Și le cântă 'n glasul teu
Rugându-'l pe Dumnezeu
Ca să-'i scoată dela reu!
Și tu pasere de sturz
Sboară și tu peste munți,
Peste munți și peste brazi
Pân' la temnița la Vați
Și le spune la păgâni
Să sloboadă-acei Români,
Cari robesc pentru dreptate
Pentru sfânta libertate!
Ca noi de ne-om mânia
Mari și mici ne-om ridica,
Temnița vom sfărîma,
Și pe ei ti vom scăpa
Și pe brațe-'i vom purta
Ca să lupte mai departe
Cu noi, pentru libertate!..

Bistrița, Octomvrie 1894.

Nicolae Sângeorzan, econom.

A fost chiar și la judecătoria pentru astfel de fără-de-legi. Într'un rînd venind lucrul până să se pedepsească de judecătoria pentru deschiderea unor epistole, s'a rugat de iertare de cel-ce pe drept îl pîrîse, și bunul om l'a iertat. Dar' înzadar că și acum venind prin mâinile D-sale toate hîrțile dela postă, le ține la sine și pentru sine. Așa d. e. în comuna Ucia-superioară numai preotul și învățătorul au abonate „Foia Poporului” și „Tribuna”, și notarul cercual ține pentru sine foile abonate de învățător și preot! Așa încât dinșii numai la câte o lună primesc câte un număr din zisele foi. O altă parte frumoasă a purtării dlui notar este scoaterea afară în chip dur din canceraria Ucei a locuitorilor din aceea comună când merg cu vre-o treabă acolo. Așa spre pildă, învățătorul din comună, rugat fiind de doi oameni ca să iee în scris numerii la vre-o câteva părțile din mapele comunei, s'a dus s'o facă, dar' când era lucrul pe gata vine bravul notar cu o falcă în cer cu una în pămînt, și face o gură încât să-ți tai haina și să fugi! Dar' noi știm că mapele sînt comunale și că are drept să le folosească ori-și-care locuitor din comună cu slobozenie dela primărie, nu numai dl notar!..

Un locuitor din comună.

Desmințire.

„Stimate domnule redactor!

Brusturi, 4 Octomvrie st. v. 1894.

Foia ungiurească „Szabadsg” din Ora-de-a-mare, la 7 Septemvrie st. n. a. c. în numărul 212 aduce o noutate sub titlul: „Școala de stat în Brusturi”, unde zice: „În anul școlar 1894—5 va fi deja școală și în comuna Brusturi.” Pentru liniștirea publicului român, noi desmințim hotărit știrea! Căci noi, școală de stat n'am cerut, dar' nici nu ne este lipsă de ea! Pentru-că comuna noastră curat românească Brusturi, mai bine de jumătate de veac își are școala sa confesională, care răspunde întru toate cerințelor legii și care a avut și are învățătorul seu cualificat, și până în timpul de față toți mai marii au fost îndestulți cu ea și cu învățătorii ei. Darea în vileag a știrii o înțelegem însă astfel: „Asociațiunea fabricii de păcură”, care se află în depărtare de 2 și jumătate kilometri dela comuna noastră, pe așa numita „Valea Țiganilor”, a zidit pe teritoriul fabricii o școală pentru copiii lucrătorilor din acea fabrică și fiindu-le lipsă de ajutor, ministrul învățămîntului li-a și dat ajutorul cerut. Astfel s'a înființat școala de stat în „Czigány-völgy” și nu în comuna Brusturi! după-cum se spune în jidovita oradană!

Cu deosebită stimă:

Ioan Papp,
preot.

Constantin Marușca,
învățător.

Avram Iancu.

Suma din numărul trecut:

1520 fl. 80 cr. și 223 lei, 50 bani. r.

Din Abrud a adunat dl Absolon Faur, dela următorii:

Absolon Faur 2 fl., Teofil Faur 2 fl., Artemiu Marțiu 1 fl., Petru Fizeșian 1 fl., Aristides 50 cr., Ioan Danciu 50 cr., Elena Ietter 1 fl., Ioan Pașca 1 fl., O veduvă 20 cr., Sofia Moduna 25 cr., Petru Mecia 50 cr., Alexandru Bara 20 cr., Nicolae Felea 50 cr.,

Nicolae Drumar 50 cr., Demetriu 50 cr., Lazar Boldă 30 cr., George Șuluțiu 50 cr., Sevastean Niculici 20 cr., Ioan Julia 20 cr., Lazar Tomuța 20 cr., Iosif Socaciu 10 cr., Petru Bălos 20 cr., Alexandru Popovici 20 cr., Nicolae Opreș 20 cr., Petru Popovici 50 cr., Ioan Devean 20 cr., Simeon Faur 20 cr., Nicolae Bălos 20 cr., George Cobori 50 cr., Nicolae Șulea 1 fl., Nicolae Sturza 20 cr., Carol Vaș 50 cr., George Ampoișan 50 cr., Mijloi Lajos 10 cr., Iosif Petrica 20 cr., Simeon Jagăr 1 fl., Simeon Oprea 10 cr., Elena Draia 20 cr., Nicolae Orga al lui Simtion 10 cr., Iosif Alb 20 cr., Nicolae Mecia 10 cr., Simeon Brașcoviță 30 cr.; Dumitru Tuhuțiu 10 cr., George Mîrza 50 cr., Teodor Sicoie 20 cr., Alexandru Mladin 50 cr., George Grec 10 cr., Ioan Fer 20 cr., Nicolae Mladin 10 cr., Vasile Marc 50 cr., Ieremie Buda 1 fl., George Todea 50 cr., Alexandru Hebedean 50 cr., Iosif Moduna 20 cr., Zoe Siulutiu 10 cr.

Suma 24 fl. 35 cr.

Din Balomir s'a adunat cu două liste. Pe cea purtată de domnii Nicolae Suci, paroch și Toma Vulc, au dăruit:

Nicolae Suci 50 cr., Ioan Balomiri 20 cr., Aviron Balomiri 20 cr., Romulus Balomiri 50 cr., d-na Maria Zunea 1 fl., Toma Vulc 20 cr., Iosif și Maximilian Vulc 10 cr., George Iancu 10 cr., Avisalon al lui George Iancu 10 cr., Ioan Opreș al lui Iacob 5 cr., Ioan Lăpădat 10 cr., Ioan Ciobotea al lui Ilie 5 cr., Ioan Adam al lui Iacob 20 cr., Nicolae Adam 10 cr., Nicolae Popa al lui George 50 cr., Giosim Anghel 10 cr., Avram Adam 10 cr., Nicolae Anghel 10 cr., Ioan Badiu 10 cr., Dragoș Fleșier 10 cr., Toma Iancu 10 cr., Ioan Avram și Ironim Iancu 15 cr., Anica Zoldoșan 20 cr., Toma Anghel 10 cr., Avram Cristea 5 cr., Nicolae Cristea 5 cr., Maria Muntean 50 cr., George Barjoca 10 cr., Luca Sibotean 20 cr., Avram Fertean 5 cr., Candin Mihaiu 5 cr., Nicolae Vulc al lui Adam 5 cr., Ioan Adam al lui Ioan 10 cr., Nicolae Adam 10 cr., Anica Suci 10 cr., Ioan Mihailă 15 cr., Avram Benta 15 cr., Salomia și Paraschiva Benta 15 cr., Ioan Adam Popa 10 cr., Avram Lăpădat 10 cr., Avram Adam al lui Nicolae 10 cr., Avram Manci 10 cr., Ilie Fleșieriu 10 cr.

Ear' pe cea purtată de Ioan Adam al lui Iacob și Petru Anghel, econom, au dăruit:

Ioan Adam al lui Iacob 20 cr., Safta Adam și fiica sa Safta 20 cr., Petru Anghel 30 cr., Ioan Iancu 20 cr., Adam Fleșieriu 20 cr., Ioan Mihailă 10 cr., Ioan Miclea 5 cr., Dragoș Anghel 5 cr., Ioan Cioca 50 cr., Avram Fleșieriu 5 cr., Nicolae Anghel 5 cr., Nicolae Fleșieriu 5 cr., Iosif Opreș 5 cr., Nicolae Adam 5 cr., Sabin Ciobotea 5 cr., Vasile Vulc 10 cr., Maria Bonța 10 cr., Ludovica Băluș 10 cr., Safta Cristea 5 cr., Salomia Fleșieriu 5 cr., Ana Anghel 10 cr., Sofia Adam 5 cr., Saveta Mihailă 5 cr., Paraschiva Groza 5 cr., Nicolae Opreș 5 cr., Simion Cristea 5 cr., Nicolae Adam al lui Iacob 10 cr., Cosma Lăpădat 10 cr.

Suma 11 fl.

Din Simand prin dl Augustin Beleş preot, s'au adunat dela:

Augustin Beleş 1 fl., Elisabeta Beleş 1 fl., Pavel Stana 50 cr., Ioan Volentir 35 cr., Ioan Bradean 10 cr., Stefan Angel lui Ion 10 cr., Angel Vasile 10 cr., Angel Floare 10 cr.,

Angel Mitru 10 cr., Angel Siia 10 cr., Stefan Rugea 10 cr., Ioan Mormaila 10 cr., Maximilian Leucuța 1 fl., Ioan Mielăuș 1 fl., Flore Tatar Hotoran 10 cr., Petru Angel 10 cr., Ilie Beleş 20 cr., Ilie Cordoși 13 cr., Mitru Dascăl 10 cr., Toader Cordoși 40 cr., Toader Cordoși a Lichii 10 cr., Petru Cordoși 10 cr., Petru Haloș 10 cr., Ioan Momac 10 cr., Indrei Baba 20 cr., Lucreția Baba 10 cr., Mitru Capra 40 cr., Petru Crișan 20 cr., Ioan Capra 20 cr., Petru Capra 10 cr., Stefan Hotoran 10 cr., Flore Mercie 30 cr., Floare Mercie 20 cr., Ambrosie Rusu 20 cr., Ilie Angel 20 cr., Nicolae Mercie 20 cr., Ioan Berari 20 cr.,

Suma 9 fl. 68 cr.

Din Bozovici prin dl Ioan Brinzei:

Marcu Ciortus 1 fl., Ioan Stanoilovits 1 fl., Daniil Radivoieviciu 50 cr., Alexandru Brancovici 50 cr., George Strain 50 cr., Iuliu Novac 1 fl., Paul Smeu 50 cr., Ion Attim 40 cr., Virgil Nedies 30 cr., Petru Pisteu 20 cr., Daniel Iova 30 cr., Anton Craiu 20 cr., Ion Vedrila 30 cr., N. N. 1 fl., Ioan Brinzeiu 50 cr.

Suma 8 fl. 30 cr.

Din Mocrea prin Ioan Ursuțiu:

Ioan Pușcaș 1 fl., Laurențiu Vidican 30 cr., Ioan Vidican 10 cr., Magdalena Vidican 10 cr., Irina Vidican 10 cr., Petru Cătana 40 cr., Alexandru Popa 50 cr., Sara Popa n. Giciu 30 cr., Simion Pantea 10 cr., Antoniu Sodolan 10 cr., Ioan Pantea 10 cr., Ioan Bulza 20 cr., Iuliana Bulza 10 cr., Petru Berlo 20 cr., Măriuța Berlo 10 cr., Petru Mărcuțiu 10 cr., Florița Mărcuțu 10 cr., N. N. 10 cr., Simion Berlo 20 cr., Antoniu Vereș 10 cr., Ioan Gimon 10 cr., Ioan Gimon a lui Ignat 10 cr., Nicolae Pantea 10 cr., Măriuța Pantea 10 cr., Nicolae Giciu 10 cr., Elitia Giciu 10 cr., Toader Berlo 10 cr., Floarea Berariu 10 cr., Petru Stanca 10 cr., Ana Antone 15 cr., Ileana Antone 10 cr., Petru Popa 10 cr., Teodor Braitiu Todica a lui Savu 10 cr., Ioan Cătana 10 cr., Măriuța Cătana 10 cr., Petru Cătana 20 cr., Petru Giciu 20 cr., Ioan Giciu 20 cr., Petru Luncan 10 cr., Saveta Ursuțiu 20 cr., Un Român sărac 10 cr., Ioan Ursuțiu 30 cr.

Suma 7 fl. 15 cr.

Din Orăștie prin Ilie Turdășianu și Adam Adămuțiu, s'a adunat dela:

Nicolae Bocoșiu 50 cr., Ilie Turdășian 50 cr., Petru Vaidean 50 cr., Zaharie Varlean 20 cr., Nicolae Haneș 20 cr., Iosif Mihă 10 cr., Ioan Georgean 10 cr., Iosif Turdășianu 30 cr., Maria Turdășian 20 cr., Nicolae Georgean 20 cr., Florea Morariu 20 cr., Ileana Iosif Murariu 10 cr., Dumitru Zepodean 10 cr., Adam Adămuțiu 20 cr., Antone Boiantri 10 cr., Ilie Oancea 20 cr., Iosif Bințințian 10 cr., George Rocsă 30 cr., Mariția Turdășan 10 cr., Ana Lutz 10 cr., N. N. 10 cr., Sofia Turdășian 10 cr., Nicolae Turdășan 10 cr., Mihail Iosif 20 cr., Nicolae Susan 10 cr., Toma Pălaci 10 cr., Ioan Gelmărean 20 cr., Nicolae Stărcu 10 cr., Ioan Carica 10 cr., Eva Stărcu 10 cr., Nicolae Turdășan 20 cr.

Suma 5 fl. 70 cr.

Ear' cei 8 fl. 35 cr. care în numărul nostru dela 4/16 Septemvrie am spus că i-am primit tot din Orăștie dela Ilie Căndea, precum după aceea ni-s'a scris, au fost adunați dela:

Maria Martin 2 fl., Maria Costaian 1 fl., D. Hefner 1 fl., Caterina Filimonescu 50 cr., Ilie Căndea 50 cr., Domnica Căndea 10

cr., Simion Brudari 30 cr., Georg Stana 10 cr., Lazaz Bocan 5 cr., Ioan Macra 10 cr., Eliseiu Franc 10 cr., Nicolae Dona 10 cr., Ioan Florea 10 cr., Iosif Herlea 10 cr., Pavel Caraşa 10 cr., Iosif Sêrb 10 cr., Nicolae Mara 10 cr., Iosif Popa 10 cr., Hantz 5 cr., Ilie Capântala 10 cr., Nicolae Buduran 10 cr., Ioan Calian 10 cr., George Judecescu 5 cr., Ioan Bela 5 cr., Iosif David 10 cr., Ioan Oncia 5 cr., Vasile Ciocendea 5 cr., Dumitru Siuluşiu 5 cr., Ioan Achim 10 cr., Iosif Ciurdarescu 10 cr., Nicolae Oprean 10 cr., Toma Rus 10 cr., Petru Maier 20 cr., Simion Lazaroiu 10 cr., Dumitru Bob 20 cr., Titu Cârnean 10 cr.

Din Goştila a adunat Vasile Conţiş, învăţător, dela armătorii:

Maria Conţiş 30 cr., Nastasie Conţiş 10 cr., Natalia Conţiş 10 cr., Vasile Conţiş 50 cr., Ioan Opre al lui Tifor 25 cr., Marina Oprea 25 cr., George Lazar 10 cr., Andreiu Sêvan 20 cr., George Coste 10 cr., Ioan Buzura 1 fl.

Suma 2 fl. 90 cr.

Din Arad ni-a trimis dl Demetriu Varadi, următoarea listă:

Dimitriu Varadia 20 cr., Dimitriu Halic 30 cr., George Halic 5 cr., Nicolae Halic 20 cr., Frimon Blaj 10 cr., Pavel Mladia 20 cr., George Traila 10 cr., Nuţ Halmăjan 20 cr., Alexandru Haica 20 cr., Sava Găicean 20 cr., Dimitrie Glogoviţan 10 cr., Moise Ardelean 30 cruceri, Stefan Cuparesc 20 cr., Avram Văradia 20 cr.

Suma 2 fl. 55 cr.

Din Colnic, a adunat dl Corneliu Popovici, dela următorii:

Simion Moise 10 cr., Isai Crişan 10 cr., George Voda 25 cr., Nicolae Şutila 20 cr., Ionaş Lupşa 15 cr., Moise Laţicu 10 cr., Ioan Pauţa 20 cr., Moise Jurma 10 cr., Sandu Beciniaga 40 cr., Pavel Glava 10 cr., Moise Beciniaga 20 cr., Rusalin Lupiţa 10 cr., Ilie Crina 20 cr., C. Popovici 30 cr.

Suma 2 fl. 50 cr.

Rêşinari a mai adunat şi d-şoara Maria Creţu, dela următorii:

George Adam 10 cr., Nicolae Mutu 10 cr., Coman Muntean 10 cr., Ioan Cracun 10 cr., Bucur Muntean 10 cr., Oprea Cioconea 50 cr., Iacob Muntean 10 cr., Vasile Hodriţiu 5 cr., Bucur Muntean 5 cr., Ioan Iliuţiu 5 cr., Lonai Iliuţu 5 cr., Coman Once 20 cr., Maniu Maglasiu 20 cr., Ioan Poplăcian 10 cr., Şerban Vidrişin 10 cr., Vladu Ciucian 10 cr., Şerban Pleşie 10 cr., Nicolae Canian 10 cr., Maria Creţu 20 cr.

Suma 2 fl. 40 cr.

Din Gioroc a adunat domnul Nicolae Tampian dela:

Vasile Lazaresc 50 cr., Amalia Corba 30 cr., Gavrilă Santiu 20 cr., Teodoru Butariu 15 cr., Nicolae Timpian 15 cr., Persida Timpian 10 cr., Elena T. Bărnuţu 10 cr., ved. Saveta Lăzăresc 10 cr., Catiţa Ardelean 10 cr., Ioachim Serb 10 cr., Vasiliu Curutiu 20 cr., Alexandru Eftimie 1 fl.

Suma 3 fl.

Suma întreagă adunată până acum:

1599 fl. 83 cr. şi 223 lei, 50 bani.

T. Liviu Albini, dăător de samă.

Mai nou.

Al cincilea proces de presă

al

„Foi Poporului“.

Marti, în săptămâna asta, s'a pertractat şi procesul al 5-lea al foi noastre. El s'a sfârşit cu osândirea grea a alor doi dintre improcesuaţi. Şi anume:

Domnul George Moldovan, redactorul nostru răspunzător şi scriitorul împetricinatului articol: „Nu li-i sufletul curat“, — a fost osândit la opt luni închisoare de stat şi 50 fl. pedeapsă în bani.

Domnul T. Liviu Albini, proprietarul-editor al foi, a fost osândit la două luni temniţă ordinară.

Amândoi la purtarea cheltuielilor de proces. Din cauţia foi se confiscă (iau) 300 fl. v. a.

DI Iosif Marschall n'a fost pedepsit.

CRONICĂ.

Concurs literar. Atragem deosebita luare ominte a cetărilor noastre, mai ales însă a preoţilor, învăţătorilor şi cărturarilor din comitatul Sibiiului, asupra concursului literar publicat de tinerimea română din Sibiu în foia numărului nostru de astăzi.

Din Chitighaza ne trimite un ţeran nişte vesti, care ne foarte neliniştesc, şi care tare am dori să nu fie adevărate. Ne temem însă, că vor fi. Vorbind despre suferinţele luptătorilor naţionali şi de răutatea Ungurilor, zice: „Cetim şi noi ţeranii şi vedem ce sufer pentru noi, şi ne doare de ai noştri. Dar — zice mai departe — şi mai trist lucru avem între noi, căci se află şi printre noi de acela, care s'ar viri cu sufletul în Unguri, pentru-ca să capete câte o coajă de pâine!... Aşa şi domni învăţători dela şcoala noastră fac pe furis şi vrîesc cântări maghiare în şcolari, ear' de ale noastre nici de fel. Tablele de părete una de fel în şcoala noastră românească de cele româneşti, ci numai ungureşti! Noi am hotărit în comitetul parochial îndreptarea lucrului, dar' pare că nici domni preoţi nu se uită după el, căci nu s'a făcut!... Am adunat bani pentru A. Iancu şi 'si-au făcut ris de noi domni învăţători!... — Ne întristează această scrisoare pentru dureroasele stări de lucruri ce ni-le vesteşte, dar' ne şi înveseleşte de altă parte, căci ea e o probă despre deşteptarea ţeranului nostru. E foarte bine, că oamenii noştri cercetează şi ei, că mai dau şi ei cu ochii prin şcoală şi urmăresc că ce învăţătură se dă copiilor lor. În aceea, şi e drept ca acolo unde află că merg lucrurile contra binelui lor, contra românismului şi bisericii, — să păsească la mijloc cerând îndreptarea răului.

Parastas pentru Dr. Ioan Crişianu. În 9/21 Octomvrie e s'a implinit anul, de când noi Românii de aici a trebuit să îndurăm o grea lovitură a sorţii prin încetarea din viaţă a lui Dr. Ioan Crişianu, protopresbiter gr.-ort., asesor consistorial, profesor la seminarul „Andreian“ din Sibiu, director la şcoala civilă de fete a Asociaţiunii etc. — bărbat zelos şi activ pe terenul bisericesc şi şcolar, şi bun Român. La încetarea sa din viaţă, plini de durere a trebuit să zicem: cu un luptător harnic — mai puţin!... Întru aducere aminte de ziua dureroasei sale perderi, ieri, Duminecă în 9/21 Octomvrie e. s'a sêrbat în biserică greco-orientală din suburbiul

Iosefin de aici parastas, între orele 11 — 12. Au servit ca preoţi la slujba d-zeească dñii: Demetriu Cuntan, profesor seminarial de cant, Ioan Ghibu, prof. seminarial şi Petru Simtion, preot. Cântările bisericeşti au fost executate de corul seminarial. Era de faţă întristata familie a răposatului, mai multe familii române amice şi binevoitoare, precum şi alţi inteligenţi, domni şi doamne din Sibiu.

Se caută un loc de îngrijitor. Un Român din Sighetul-Marmăţiei, priceput la treburile economiei, îşi caută un loc de econom, îngrijitor, la vre-o moşie, mai mare ori mai mică. Doritorii de a-l ave, să binevoiescă a se adresa la redacţia noastră.

Convocare. Reuniunea învăţătorilor români gr.-or. din districtul Sas-Sebeş îşi va ţine adunarea sa generală în zilele din 24 şi 25 Octomvrie st. v. (5 şi 6 Noemvrie st. n.) a. c. în oraşul Sas-Sebeş. La această adunare generală se invită toţi membrii acestei reuniuni, precum şi toţi amicii şi binevoitorii causei şcolare. Se vor debate vre-o 11 puncte. Din şedinţa comitetului central al reuniunii inv. rom. gr.-ort. din districtul Sas-Sebeş, ținută în 11 Octomvrie 1894 st. n. Z. Murêşan, preşedinte. N. Todea, notar.

Loc deschis. *)

Muţumită publică.

Tinerimea studiosă din giurul *Agnitei* îşi implineşte o plăcută datorinţă, aducând şi pe calea aceasta calde mulţumite tuturor celor ce au luat parte la concertul împreunat cu teatru şi joc dat de ea în 27 August n. a. c.

Îndeosebi aduce mulţumite următorilor binevoitori suprasolvenţi: Sabin Piso, prot. 1 fl. 20 cr., Pompiliu Piso, mare proprietar 1 fl., N. Stolz 40 cr., Paraschiva Vecerzan 40 cr., Ioan Şandru, senator şi profesor 1 fl., Doamna Maria Roman din Mediaş 1 fl., Teofil Holerga, teol. abs. 30 cr., Ioachim Păreş, paroch 1 fl. 80 cr., Ioan Manovici, paroch 80 cr., Nicolau Oancea, profesor 1 fl., Emil Vinţeler, abiturient 2 fl., N. N. 20 cr., Severean Bologa 20 cr.

Şulumberg, 28 Septemvrie v. 1894.

Pentru comitetul arangiator:
Victor Păcălă, preşed.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acestei redacţii nu primeşte răspunderea.

POSTA REDACŢIEI.

Domnului N. Simulescu, învăţător în Apoldul-de-jos. Se va folosi în curând. Mulţumită.

D-Sale Maria Toma în Pantic. La rîndul seu le vom publica.

Domnului G. M. ped. în S. Aceaşi păţanie cu Ţiganul o a lucrat foarte frumos în versuri dl T. D. Speranţă, şi noi am şi publicat-o în foia noastră. Vezi nr. 33 din „Foaia Poporului“. Astfel nu mai putem folosi şi a D-Tale.

Dlui Constantin Man, învăţător în Cibleş. Da, la timpul seu vom publica din ele.

Dlui G. Spăţăcean, învăţător în Calvaser. Isbucnirea sentimentelor D-Tale naţionale în poesia „Un blăstêm“ e foarte puternică. Ai fost în acea clipită poet! De publicat, fireşte, nici vorbă. Ar fi însă bine când atari poesii, deşi periculoase, s'ar auzi în rostul şi cântecul poporului însuşi — şi când ai vedă că el o simte şi se înflăcărează de ea...

Celor 15 Ruşcioreni. Sê trăiţi! Ne-am bucurat de scrisoarea D-Voastre. Pentru numărul acesta ni-a sosit prea târziu. În cel viitor o publicăm nesmintit. Sânteţi Români bravi!

Dlui G. Aron şi Gligor Capotesc în Brăneşi. În numărul viitor facem loc prea dreptei D-Voastre plângeri.

Unui Briznican. Nu ni-a sosit încă lista cu tragerile şi aşa nu-ţi putem încă răspunde. După-ce o vom primi însă, da.

Proprietar şi editor: T. Liviu Albini.
Pentru redacţie, în lipsa dlui Ioan Russu Şirianu,
răspunzător: George Moldovan.

ECONOMUL

redactat de D. COMȘA.

Muratul verzei.

Varza (curechiul) și îndeosebi varza murată (acără) este „stîlpul casei“. Astfel zic Românii și nu fără cuvînt. Când se brodește de varza nu se prea face și e scumpă ca în anul de față, țeranii mai lipsiți se vaeră a cap de om și mulți din ei sînt gata a j-rfti mare lucru, nu cumva s'e-i apuce iarna fără varză murată.

Ori cât de bine feartă sau prăjită, varza se mistue cu anevoie. În urma murării, ea devine mai gustoasă și se frăgezește, așa că prieste și oamenilor cu stomac (rînză) mai slab.

Umezeala înlesnește trecerea în mucezure, ear' bruma închiagă oare-cum suncul nutritor (mîzga), curmând creșterea mai departe și pripind astfel coacerea. Varza de iernat se va recolta deci pe timp uscat și după-ce a dat bruma, odată sau de două-ori. Dacă este a se ierna în stare crudă, atunci se aleg verzele îndeplin sănătoase și se scot cu rădăcini cu tot. La iernat se pun într'o groapă acoperită cu pămînt și frunziș sau în pivniță, în care se îngroapă cu rădăcinile printre nêsip încâtva jilav.

Sub înfriurirea luminii solare, foile (frunzele) și îndeosebi foile mai deasupra se înverzesc și devin peloase, căpătînd un gust mult-putîn amar. Dacă e să se înălbească și ele și să devină fragede și dulci, n'avem decât să păstrăm căpătînile la întunec. Este prin urmare potrivit obiceiul de a ține căpătînile de murat, vre-o 7—14 zile, în pivnița închisă sau alt local întunecos și, firește, svîntat.

Vasul de murat, fie puțină (cadă) sau altceva, se va spêla și pregăti cu deosebită grijă, întocmai ca avînd a face cu must sau vin. Despre cum ar trebui pregătite vasele noue de stejar (gorun) am fost vorbit în un număr de mai nainte al „Economului“ din a. c. În vase mai vechi, care nu s'ar fi opărit cu leșie și spêlat în regulă, varza ușor se strică.

După-cum se știe, varza se murează la noi în formă de căpătîni întregi, rare-ori ca tăieței. Decât numai căpătîni, care se înălesc mult mai anevoie și coala într'un târziu, mai bine este să murăm și tăieței, fie și într'un vas mic, cuprinzînd tăieței a 20—50 căpătîni sau și mai puțin. Tăieței se înălesc în pripă și au deci menirea a împăca trebuințele bucătăriei (cuinii) până-ce căpătînile întregi se vor fi înăcrit de ajuns. Pe seama tăieței se vor alege căpătînile mai ușoare și înfînate, care și așa se strică ușor, murate fiind întregi cum sînt.

Tăieței ar trebui așezați în vase, care se nu îngădue aerului intrare. Mai

presus de celelalte sînt negreșit putinele (cadele) înzestrate cu un fel de teasc, prin care se poate slobozi capacul (cope-rementul, fundul deasupra) în jos, după trebuință. Aproape tot așa bune sînt și putinele înzestrate deasupra cu un dop gros, rotund sau în patru muchi. Putinele îndatinate și alte vase se pot și ele aplica, dacă se așează deasupra un capac, care se se potrivească întocmai; căci rămînd desgoliți și expuși aerului, tăieței se mucezesc în pripă.

În ajunul punerii la murat, căpătînile se curăță de toate foile stricate și sdrențuite, cocenii se scobesc cu vîrfuțuțului. Mult mai spornică, mai îndemnatică și destul de ieftină este scobi-toarea de coceni. Aceași se poate zice despre oblul (rîndeaua) de tăiat varza. Pe fundul putinii se așterne un rînd de foi mari sănătoase și bine spêlate. Tăieței se așează rînduri-rînduri și se tescuesc din rêsputeri, cu un maiu greu și curat de lemn. Printre rînduri se pune sare, mărar, cimbru, chimin (molutru), hrean, boane (boabe) de cucuruz și altele, după gust. La 25 căpătîni mai mari trebuie peste 1/2 chilog. de sare. Putina se infundă cu tăieței așa, încât dopul să rêsbată în silă. La putinile fără dop tăieței se vor acoperi cu un rînd de foi curate, punînd apoi o pânzătură de in, capacul sau cîteva scândurele și 2—3 petri grele drept teasc. Dacă capacul e înzestrat cu teasc, petrele sînt, firește, de prisos.

Curînd după așezarea tăieței, zama din ei se ridică deasupra și îi scutește astfel de aer și prin urmare de mucezure. De cumva tăieței nu-și vor fi lăsat destulă zamă, mai adăugăm a treia zi sare sau ferbem apă sărată și, după-ce s'a rëcorit, o turnăm în puțină.

Stînd astfel în pivniță timp de 15—25 zile, tăieței se înălesc, încep să dea un miros greu și zama de pe ei face spumă. De acî înainte se pritocesc din 7 în 7 zile, d. p. în fiecare Sâmbătă, înlăturînd mai întăiu zama inspu-mată, nu cumva să se coboare printre tăieței. Când și când, petrele, capacul, pânzătura, foile și chiar doagele putinii se spală frumos. Într'aceea tăieței se scot și apoi se reășează și se tescuesc earăși.

Rămăne să vorbim în urmă despre cum se purcede voind a mura căpătîni întregi.

După-ce ea a fost la întunec spre a se înălbi și frăgezi de ajuns, căpătînile se curăță de foile stricate, retezînd apoi cotorul cu un cuțit ager. Pe fundul putinei se așterne un rînd de foi sănătoase și bine spêlate. Căpătînile se așează și se îndeasă rînduri-rînduri, începînd cu cele mai grele și mari și punînd pe coceanul fiecăreia sare rîșnită (măcinată), cât încape într'o lingură mărșoară. La

100 căpătîni mijlocii se vin 2 1/4 chilog. de sare. Unde și unde se infundă mărar și cimbru sau și hrean, ardeiu (piparcă, paprică) uriaș, boane (boabe) de cucuruz sau de struguri, mazere și altele, după obiceiul local. Deasupra se așterne un nou rînd de foi, apoi capacul sau cîteva scândurele și petrele de tescuit. Acestea să fie grele, vîrtoase și îndeplin curate. După 3 zile se toarnă apă aspră și limpede de fîntăna (puț). Apa să treacă peste căpătîni. Putina se acopere cu o pânzătură curată de in, nu cumva să ajungă în lăuntru gîngăni (insecte), praf (pulbere) și alte murdării. Un cerc de lemn servește pentru a ține pânzătura destinsă. Când cu pritocirea, care ar trebui rënoită tot la 2 zile, luăm spuma, curățim greutățile prin spêlare, apoi lăsăm să curgă zama (moarea) într'un vas curat, turnăm zama scursă ear' pe varză și ear' lăsăm să curgă și ear' turnăm deasupra. La cîte 7 zile se scurge toată zama, încât ceea-ce fusese la fund să se vină tocmai deasupra și de-a întoarsele.

În scopul de a pripi murarea, căpătînile se curăță de coceni și se crestează încâtva, înlesnind astfel rêsbaterea murăturii. După așezarea căpătînilor se toarnă apă moale încălzită, în care s'a fost topit sarea trebuincioasă. Putina însași se ține undeva la căldură. Mult mai anevoie se acresc căpătînile, dacă se curăță de mēduvă fără a le cresta, dacă murătura se gâtește din apă rece și sare și mai ales dacă putina se ține în pivniță la rēcoare.

După-cum vedem, trăinicia căpătînilor murate atirna dela felul apei și pregătirii, dela căldura localului de păstrat și alte asemenea împregiurări. În ținuturile rēco-roase de sub munți, varza murată se ține mult mai îndelungat decât în ținuturile calde de pe șesuri.

Rigolarea.

Astfel numim operația (lucrarea), prin care pămîntul se întoarce și se rêsfoește într'o adîncime de 1/2 metru cel puțin. Ea se aplică mai ales când cu înființarea pometului, vieii sau grădinii de legumi.

Locul de rigolat se împarte pe rînd în atâtea fășii (fășii), cîte metri face lungimea sa. Pămîntul săpat și scos din fășia 1 se descarcă pe marginea fășiei din urmă. Această lucrare înaintează până-ce fășia 1 s'a prefăcut într'o groapă de 1/2—1 metru, potrivit cu adîncimea dorită. Trecînd apoi la fășia 2, care și ea se sapă tot așa adînc, pătura deasupra trebuie aruncată pe fundul gropii, în vreme-ce pătura a doua și apoi a treia se aruncă deasupra. Tot așa se vor săpa fășile 3, 4, 5 și c. l. În sffrșit cu pămîntul scos din fășia 1 se umple groapa ce rămăne prin deșertarea fășiei din urmă.

După-cum vedem, rigolarea este un fel de întoarcere afundă a pămîntului așa

zicând cu fundul în sus. Pătura mănoasă de deasupra devine în afunzime locașul celor mai multe rădăcini, ear' pământul oare-cum mort din afunzime ajunge tocmai deasupra, unde se îmbunătățește și el, sub înfriurirea gerului, căldurii, aerului și gunoiului. Rigolarea ne îmbie cel mai nimerit privilegiu de-a îngrășa pământul din greu în păturile mai din jos cum și a-l curăți de trupini, petri, oase, hârbe și alte obiecte netrebnice. În pământul rigolat, prisosul apei se străcură ușor în adâncime, de unde apoi se urcă încetul cu încetul spre a adăpa pătura adese însetată mai deasupra. Aerul și căldura și gerul răsbat cu înlesnire în sinul pământului, îndepărtând particulele acestuia, sfărâmând bruii (bulgării) și grăbind putrezirea gunoiului cum și disolvarea (topirea) ma eriilor trebuincioase plantelor. Rădăcinile se pot rămuri cu ușurătate care încăt. Pământul une-ori gras și fraged din adâncime se pune și el în serviciul (slujba) plantelor, care dela o vreme încep a nu mai găsi destulă hrană în pătura obosită de deasupra.

Aceste foloase răsplătesc cu prisos munca grea și spesele nu tocmai mici ce se cer întru a rigola un tărâm cât de cât întins.

Când cu rigolarea este neapărat să avem la îndemână mult gunoiu de grajd sau compost care, așternut rînduri-rînduri între pături, îngrășe și frăgezește pământul de minune.

Întemplantându-se să nu putem rigola dintr'odată întreg tărâmul merit pentru grădină, viie sau pământ, fie că nu avem gunoiu sau brațe deajuns, fie din altă pricină, atunci vom purcede treptat, rigolând la început o parte (tablă), în toamna ce urmează altă parte și c. l.

Un mare neajuns este, dacă pământul cuprinde în păturile mai din jos petriș, lut trândos, apă sau doară stânci. Dacă da, atunci firește nu merge cu rigolatul și prin urmare va trebui să mărginim cultura la ierburi, legumi și alte plante, care s'ar fi împăcând și cu pământ nerigolat.

De altcum, pământul, care în păturile mai din jos ar fi trândos sau petros, se poate rigola așa, că săpăm fășia 1 într'o adâncime de numai 30 centim., cât ajunge hârlețul (arșeu, hârșeu), cărând țărina în dosul fășiei din urmă. Fundul gropii se sapă cât mai adânc cu hârlețul ori săpoiul (târnacopul, gheunoii). Deasupra se aruncă țărina din groapa 2, care și ea se scormonește la fund, deasemenea gropile ce urmează; groapa din urmă se astupă cu țărina adusă din fășia 1.

După o purcedere foarte spornică, îndatinată mai ales în Olanda, tărâmul de rigolat se privește ca fiind împărțit în fășii de câte 25—35 centim. Pământul săpat și scos din fășia 1 se pune grămadă la o parte, formând astfel un fel de șanț

ângust (brazdă, breazdă) de $\frac{1}{2}$ metru adâncime. Trecând apoi la fășia 2, lucrătorul dintăiu aruncă săpătura pe fundul gropii, ear' al doilea deasupra, înaintând unul pe urmele celuilalt și formând împreună un nou șanț de aceeași adâncime. Această lucrare se continuă până la fășia din urmă, care se adâncește și ea și apoi se umple cu țărină adusă din fășia 1.

Săpatul olandez intrunește aproape toate foloasele rigolării propriu zise, de care se deosebește prin ieftinătate și cruțare în brațe și spese.

Unde aratul este cu puțință, ne-am pute servi de două pluguri, unul înzestrat cu corman, care răstoarnă brazda (breazda), altul fără corman, mergând pe urma celui dintăiu și scormonind păturile mai din jos.

În timpul mai nou s'au introdus pluguri anume menite pentru rigolare.

Că gerul umflă și frăgezește pământul, este un fapt îndeobște cunoscut. Deci anotimpul cel mai potrivit de a rigola este toamna, când economii și așa nu sunt îngrămădiți cu alte lucrări. Pământul rigolat degeră și se îmbunătățește mai ales lăsat fiind cât mai clonțuros (brușos) și înfănat până în primăvară, când apoi se obleşte pentru a sădi vițele de viie sau pomii ori a sămăna legumi.

Dacă din una sau altă pricină nu s'a rigolat toamna nici peste iarnă, atunci firește, nu rămâne decât a rigola în primăvară sau peste vară, aminând săditul până la toamna sau primăvara ce urmează.

Gropile de sădit pomii.

Acum este timpul să atragem luarea aminte a economilor nostri asupra duor mari și păgubitoare greșeli, îndatinate la noi.

O greșeală e, că având să sădească altoii în pământ sau aiurea, ei amină facerea gropilor până în ajunul săditului, primăvara. Neasemănat mai bine isbutesc altoii și pomii, sădiți fiind în gropi făcute de cu toamnă sau în preajma iernii. Prin aceea, că se expune gerului, pământul scormonit și pus lîngă groapă degeră și se frăgezește de minune întocmai ca și pământul cuprins în părății gropii. Un alt folos datorit gerului este, că materiile nutritoare se disolvă (topesc) mai cu înlesnire, așa că rădăcinile au cu ce se hrăni. Din contră, aminând facerea gropilor până-ce a trecut gerul, pământul rămâne trândos și sărac în materii disolvate (topite), care ele servesc ca nutremânt.

Stăruim deci cu tot înadinsul a isprăviți gropile de cu toamnă, când economii și așa au puțin de lucru.

Acei care au de gând a sădi pomii toamna, ar trebui să sape gropile de cu primăvară sau peste vară, ca astfel pământul să aibă când „se coace“, sub înfriurirea ploilor și arșiței soarelui.

A doua greșeală mare, de care învinuim economii nostri, este, că fac gropile cu mult prea strîmte, de obicei numai cât trebuie spre a pute vîrî bițele rădăcini. Urmarea, firească e, că noile odrasle rădăcinoase dau așa zicând cu nasul de pământ închiegat și astfel se potignesc. Cu atât mai bine înaintează ele în gropi foarte largi și cuprinzând multă țărină degerată și pufăioasă, în care se pot respira cu înlesnire și unde găsesc hrană deajuns. Ca punct de mănecare poate servi lungimea de 80—180 centimetri.

Prea largi nu sînt gropile nici-odată.

Gropile adînci au scăderea, că rădăcinile se slobod bucurosi în pătura mai din jos, unde dau apoi de pământ sterp (mort) și nu arare-ori de lut cleios sau de apă, petriș ori alt material netrebnic. Din contră, în gropile scunde, adecă puțin adînci, ele sînt oare-cum invitate a se destinde în pătura mai fragedă și mănoasă dela suprafața pământului. În adevăr, pomii sădiți în gropi largi, însă puțin adînci, se întind cu rădăcinile mai mult în laturi decât în jos. Adâncimea de cel mult 70 centim. este deajuns chiar și avînd a sădi pomi mărișori și rădăcinoși.

Așadar': *gropi puțin adînci, însă cât mai largi și făcute în preajma iernii.* În pământul rigolat însă, gropile nu trebuie săpate mai largi decum se cere spre a avînd unde respira rădăcinile, amăsurat poziției lor de mai înainte.

La facerea gropilor ne servim de hârleț (arșeu, hârșeu) și de sapă sau lopată de fer. Pământul de deasupra ca mai fraged și mănos se va pune de o lature, ear' pământul scos din afunzime ca mai sterp și trândos de cealaltă lature a gropii. Cu privilegiul săditului se va purcede de-a întoarșele și anume: pământul mănos se așează la fund printre și sub rădăcini, ear' pământul sterp din adâncime se pune deasupra, unde și el se îmbunătățește, prin înfriurirea căldurii, gerului, aerului și gunoiului de mai târziu.

Cultura pământurilor năsipoase.

Urmând povețelor de mai jos, pământurile năsipoase rămân ravene și produc roade mai mănoase ca de obicei.

Prin scormoniri repețite cu plugul sau alte unelte și lăsarea în brezde, lucrul fireșc, apa aburează mai cu înlesnire și astfel pământul năsipos, care și așa pătimizește de uscăciune, se înrăește. Dar' nici că este trebuință a înfena asemenea pământuri destul de pufăioase. Ajunge deci o singură arătură, care și ea ar trebui însoțită de netezirea brezelor, cu grapa sau altceva.

În adăpostul plantelor sau al gunoiului risipit, reveneala atât de priincioasă se păstrează mai bine decât lăsând

pământul desgolit, expus vântului și arșiței soarelui. Așadar' una din două: sau că pământul nêsipos se ară în ajunul sêménatului sau că se ară din vreme, se grapă și se înzestrează numai decât cu un așternut de gunoiu drept scut în contra uscăciunii.

Pe seama pământului uscăcios și bogat în nêsip nu se potrivesc decât compostul, gunoiul încâtva putred de bovine (tauri, boi, vaci și bivoli) sau de porci. Prin îngrășarea cu gunoiu proaspăt și înfânat de cai sau de oi, pământul nêsipos se înferbentă și se pufăește și mai tare de cum este, așa că plantele duc lipsă de umezeală și se pârjolesc în vreme de secetă, ear' materiile nutritive, datorite putrezirii grabnice, parte se străcură în afunzime, parte se imprăstie în aer. Este prin urmare întemeiat vechiul obicei, după care asemenea pământuri se gunoesc puțin câte puțin, dar' adese-ori.

Tochmai fiindcă e prea uscat și înfânat, pământul nêsipos ar trebui amestecat tot la 5—8 ani cu margă (marnă, spoală) lutoasă, cu glod sau alt material curelos, care se aduce de aiurea sau se scoate din pătura mai din jos, prin arături mai adânci.

Decât spicoase, cucuruz (mălaiu, păpușoiu), fasole sau alte plante de sapă mai bine se potrivesc ierburile, trifoiul și alte asemenea nutrețuri, care țin reventală și se împacă și cu pământuri mai sărăcicioase, cum de obicei sunt pământurile bogate în nêsip.

Cenușa ca gunoiu.

Fie că provine din lemne sau paie, fie din frunziș, coceni de cucuruz (mălaiu, păpușoiu), sau altceva, cenușa cuprinde întocmai mineralele ce le-au absorbit (sbeut) plantele arse în timpul creșterii lor. În adevăr, mineralele, care împreună formează cenușa, nu se plăsmuesc când cu arderea, ci trebuie privite ca făcând parte întregitoare din lemn, paie, frunziș sau alte plante. Prin numeroase cercetări s'a dovedit, că cenușa intrunește toate mineralele trebuitoare la nutrirea plantelor. Cu alte cuvinte, cenușa este un gunoiu foarte prețios, și astfel vom înțelege, cât de tare greșesc economii, care în loc să aplice cenușa la îngrășarea pământului, o aruncă ca-și-când ar fi un lucru netrebnic.

Puternică este înriurirea cenușii cu deosebire asupra pomilor și viței de viie, asupra arborilor, napilor (sfeclelor) și altor rădăcinoase. Ea se presară cât mai deopotrivă și se intrupează pământului într'un chip sau altul. Din cauză că și așa se produce în cătățimi mici, cenușa se întrebunțează bucuros la îngrășarea grădinii de pomi sau de legumi. Ea se mai poate folosi, lucru firesc, în amestec cu gunoiu de grajd sau compost. Cine dar' nu o aplică deschilin, n'are decât

să arunce pe gunoiu cenușa ce 'i-ar prisosi.

Cea mai prețioasă este cenușa datorită oaselor, sgârciului, așchiilor de coarne sau altor rămășițe animalice. Urmează cenușa îndatinată de fag, carpin, stejar, paie și c. l. Mult mai sărăcicioasă este cenușa cărbunilor de peatră, care și ea se folosește pe alocurea ca gunoiu.

Gătirea clătitelor.

Între cetitoarele foi noastre, nu ne îndoim, se vor afla destule, care se încep bine la gătirea clătitelor (plăcintelor). Vor fi însă destule altele, care n'au avut dela cine învăța, cum ar trebui să purcedă, când vorba e de clătite aievea foarte gustoase și fragede. Să ne fie deci iertat a indegeta o purcedere vrednică de urmat.

Lucrul de căpetenie este să avem făină de cel mai bun soi (nr. 10). Făina se amestecă cu mult zahăr pisat, smântână dulce ori lapte gros proaspăt, cu sarea trebuincioasă și 4—5 gălbinișe de ou, deasemenea proaspete. Amestecul se bate cu dosul unei linguri mari până-ce face beșici, adăugând apoi spuma gătită din albușele ouălor și bătând din nou. Cirul ce astfel dobândim să fie mai bine subțirel decât prea grosior.

A descrie însăși coacerea în tigae este, credem, de prisos, această simplă măiestrie fiind obștește cunoscută. Atâta numai, că aluatul trebuie prelins pe fundul tigăii așa ca foile de clătite să fie cât mai subțirele.

Clătitele se trec care după-ce s'au copt pe un blid ținut lângă cuptor (sobă) și se presară cu zahăr sau și cu scorțișoară pisată.

Săpați grădinile de cu toamnă!

Săpând grădina acum toamna sau în ajunul iernii, când economii și așa nu sunt îngrămădiți cu alte lucruri, apa și gerul răsbat adânc și cu înlesnire, grăbind înfânarea atât de priincioasă a pământului cum și disolvarea (topirea) materiilor nutritive și nimicind totodată sumetenie de vermi și alte gânganii (insecte), sêminte de burueni și rădăcini netrebnice. La săpatul de toamnă, hârlețul (arșul, hârșeul) se înfige (implentă) cât mai adânc și pământul se răstoarnă claie pe grămadă, în bucăți întregi și cât de mari, cășunând astfel goluri numeroase și largi pe seama gerului. A mênunți și obli pământul este a îngreua străbaterea gerului.

Dacă primăvara se sapă din nou, cu atât mai bine. Trebuința unei a doua săpături se ivește mai ales când avem de-a face cu pământuri lutoase sau cu sêminte și răsaduri, cari urmează a se pune primăvara într'un târziu, cum sânt d. p. fasolea, castraveții (crastaveții) și

răsadurile de ceapă, varză (curechiu) și celelalte.

Intrupat fiind de cu toamnă, gunoiul se dobește peste iarnă și cu privilegiul săpăturii a doua se amestecă cu pământul mai bine ca dacă s'ar fi intrupat primăvara.

Încheierea ferestrelor vechi.

După-cum se știe, ferestrele mult puțin hodorogite și deschiate, une-ori și cele noue, îngăduie gerului intrare, pricinuind astfel răceală în locuință și boale adese primejdioase. Drept scut se recomandă încheierea prin feștilă ieftină de lampă. Feștila se măsură pe rostul ferestrii și se lipește bine cu „gumă arabică“, topită în apă. La început fereastra se închide în silă, dar' în curând își face loc și se potrivește întocmai. Tot asemenea se vor încheia ușile, cari răsuffă prea tare.

În timpul mai nou se vënd prin orașe un fel de mațe de bumbac, cari dăinuesc 2—3 ani, bătute fiind cu cuișoare pe de marginea ușii și păranelor dela ferestri. Înșine am cercat și am isbitut foarte bine.

Adăpatul găinilor peste iarnă.

Găinile au năravul, că beau dimineața cât ce s'au sculat. Este prin urmare bine a le înzestra cu apă des-de-dimineață. Nevoite fiind a-și stêmpêra setea cu zăpadă (neauă), ele slăbesc din seamă afară, în carne și putere. Vom purta deci grije, nu cumva să ducă lipsă de apă sau să ajungă zăpadă în vasul de adăpat. Apa să fie stêmpêrată, nici-odată prea rece. Pe timp de ger, vasul se va reumplè de câteva-ori pe zi. Vasul cu apă ar trebui așezat la un loc măcar scutit de îngheț.

Stîrpirea mușchiului de pe coperișe, stîlpi și c. l.

Coperișele de țigla, de șindilă (șisă) sau de paie, deasemenea pаланurile (pаланturile, stoboarele, ulucii), stîlpii dela poartă și alte lemne, se încarcă dela o vreme cu mușchiu, care grăbește stricăciunea și ține umezeală.

Cel mai ieftin și îndemănat mijloc este feștirea (spoirea) cu var foarte proaspăt în amestec cu puțin „vitriol de fer“. Ploile ce urmează spală mușchiul astfel nimicit cu murdărie cu tot.

Îndreptarea coarnelor strîmbe.

Se ia o bucată de sticlă cu dungi agere și se rade pe dosul strîmbăturii, așadar' pe laturea, înspre care ar fi să crească cornul. Roaderea ține până-ce laturea s'a înmuiat cu totul, însă nu până a începe să sângereze. Dacă această operație se reînnoește de câteva-ori, cornul se îndreaptă.

Sămënța de urzici prieste cailor.

Economii din Danemarca (Dania) au obiceiul, că adună de pretutindena sëmënța de urzici, pe care o uscă și o pisează mărunt. Făina astfel gătită o dau cailor în amestec cu ovës, câte o lingură seara și alta dimineața. Căci lucru hotărît: caii se îngrășe mai repede și părul lor capătă strălucire, dacă li-se dă asemenea făină chiar și numai la câte 2—3 zile.

Îngrășarea florilor din oale cu spirt.

Prin mai multe cercări s'a adevărit, că florile din oale (răvare) sau alte vase înaintează și rodesc mai cu îmbelșugare, gunoind pământul cu spirt. La 5 litre de apă stempărată ajung tot atâtea degetare de spirt sau îndoit atâtea linguri de rachiu. Acest mijloc se va aplica odată sau de două-ori pe săptămână.

Curățirea vaselor de petrolu.

Butoaiele, sticlele și alte vase, în care s'a fost ținut petrolu, se pot curăți prin spălarea cu lapte subțiat de var. Butoaiele ar trebui umplute cu apă, la care se adaugă câte 1/2 chilog. de var ars proaspăt. Dacă se rostogolesc și părții se freacă bărbătește, după 4—5 zile pierd cu totul. Sticlele și vasele de bleh (bleu, tinichea) se spală cu lapte subțiat de var în amestec cu nêsip aspru de rîu.

Iernarea rădichilor.

Rădichile (rădichile) târzii, numite și iernatice, ar trebui scoase pe când amenință bruma și pământul e svenit. Ele se despoaie de frunze, afară de „inimă“, și se așează într'o groapă acoperită cu pământ; deasupra se pune un așternut de frunziș sau gunoii putred, care se împedecă răsădarea gerului. Rădichile de păstrat în pivniță se vor îngropa printre nêsip încâtva jilav; altcum se veștejesc și trec în dospire.

Scutirea pomilor de iepuri și ger.

De iepuri se pot scuti pomii tineri prin îmblojirea trunchiurilor cu un gros înveliș de mărăcini și îndeosebi cu tufe de porumbel sau trandafiri sëlbatice (măceși, rugi, ruji). Dacă învelișul se înfășură și se leagă cu sîrmă (drot), el dăinuște 4—5 ani și apără coaja de iepuri, de tăciune, de ger și alte neajunsuri.

Folosirea rêmășițelor de bere.

Când și când vedem aruncându-se rêmășițele de bere ca fiind netrebnice. Este însă aproape de necrezut, cătă strălucire dobândesc obiectele de aramă și de cioaie prin frecarea cu bere înăcrită și nêsip mărunt. În urma frecării, ele se spală bine cu apă, apoi se freacă din nou cu nêsip mărunt, după aceea se clătesc și se freacă cu un petec de pânură sau de postav aspru.

Știri economice.

Tăbacul Ungariei în 1893. În anul amintit s'a cultivat tăbac (tutun, dohan) pe o întindere totală de 70,823 jugere catastroale (1 jug. cat. = 1600 stângini pătrați), dintre care 31,068 1/2 jugere cat. în socoteala Austriei. Diregătoriile statului au luat în primire 53.231.563 chilog. de tăbac. În total s'au gătit pentru vînzare 56,406.265 chilog. Din străinătate s'au adus 4,191.253 chilog. foi de tăbac în preț de 5,437.783 fl.

În fabricile de tăbac au fost ocupați 15.648 de lucrători și anume 1009 bărbați și 14.639 femei. Țigări s'au plăsmuit în număr de 460,262.317 bucăți și anume peste 10 milioane Regalitas, aproape 15 mil. Trabuco, 36 1/2 mil. Britannica, 5 mil. Milares, 1 1/2 mil. Panotelas, vre-o 23 1/2 Cuba-Portorico, 47 mil. Portorico, aproape 34 mil. Virginia, peste 14 mil. ungurești, 87 1/2 mil. ung. scurte și c. l. Tăbacuri de soiu ales s'au produs 2,396.669 chilog., 14 1/2 mil. tăbac de rînd și aproape 665 mil. țigarete.

Din trafici s'au încasat pentru: tăbac de pipă în pachete mari 1,336.769 fl., în pachete mici 17,575.340, țigări ung. 16,104.748 fl., țigarete 5,554.656 fl., Havana 55.388 fl. și c. l., laolaltă 40,758,026 fl. 90 cr., cu 2,590,640 fl. 93 cr. mai mult ca în 1892. La Austria s'au trimis din Ungaria 24,993.917 chilog. de tăbac în preț de 4,670.925 fl., în alte țeri prin neguțatori 3,106.962 chilog. în preț de 539.990 fl., ear' prin diregătoriile erariale 2,377.207 chilog. în preț de 413.241 fl.

Starea agricolă în țeara noastră.

După știrile întrate la ministerul ung. de agricultură, sfîrșitul lunii Septemvrie n. a fost bogat în ploi, așa că economii au putut ara și sëmëna în regulă. Sëmënatul este pe isprăvite. Grăul, sęcara și orzul au și răsărit, ear' rapîța s'a înrămât binișor. Cucuruzul (mălaiul, păpușoiul) s'a cules aproape pretutindena. Recolta e slabă, cam jumătate atîta ca anul trecut. Din pricina secetii, care a dăinuit peste vară, mulți tulei au rêmas golași sau înzestrați cu boane slăbuțe și rari. În Ardeal recolta cucuruzului a fost mai bună.

Tăbacul (tutunul, duhanul) a dat roadă cam slabă, 4=5 măji metrice (1 m. m. = 100 chilog.) de jugerul cat. (=1600 stângini pătrați).

Napii (sfeclele) de nutreț și de zăhar arată mari deosebiri; ei au dat de jugerul cat. abia 60—80 m. m., pe alocurea 100—120 m. m. Cartofii (crumpenele, picioicile, baraboi) au dat roade slăbuțe, cam 20—25 m. m. de juger.

Economii au și început a se jelui de lipsa nutrețului. În urma ploilor din urmă, fênațele și pășunile au înverzit earăși și dăinuind timpul frumos, trebuința nutrețului va fi mai puțin simțită.

Poame au fost mulțisoare aproape pretutindena, numai căt vermii au cășunat mari stricăciuni.

Struguri sînt mulți și pe jumătate buni, încolo acri și rîi.

Starea agricolă în România. Ziarul budapestan „Pester Lloyd“ a publicat deunăzi o dare de seamă, din care scoatem următoarele:

Pe când în Moldova și părțile deloase ale Munteniei sëmënatul este pe gata și holdele

au răsărit frumos, mulțumită ploilor din urmă, șesul român atît de mînos pătîmește de secetă, așa că dacă nu vor întreveni ploi, numeroase ținuturi vor rêmăne în mare parte nesëmëmate. Arêndașii de pe șes se jeluesc din seamă afară și mulți din ei sînt amenințați cu istovire totală. Starea țeranilor dela șes însuflă grele temeri în viitorul cel mai de aproape; ei n'au bucate, nici fên, nici alt nutreț. Fără ajutorul stăpînirii, ei nu vor putè birui nevoile iernii. O pîreche de boi, cari prețuiau 250—300 lei (=125—150 fl.) astă-primăvară, acum se vînd cu abia 80—100 lei, ear' vacile cu câte 20—30 lei. Prețul cailor de asemenea a scăzut la jumătate. Causa trebuie căutată în marea lipsă de nutreț.

Culesul viilor s'a isprăvit. Mustul a fost bun, dar' puțin, pe alocurea foarte puțin. Prunele au isbutit bine și în multe ținuturi de minune.

Puterea insectelor. Aproape de necrezut este, cătă tîrie desvoaltă insectele (gângăniile) atît de mici. Pentru a statori această tîrie întocmai, Francezul Plateau (cet. Platô) a plăsmuit între altele un căruțaș ușurel, la care a înhămat un gîndac de Maiu. Și ce sè vezi! În asemănare cu mărimea sa, gîndacul s'a dovedit a fi de 23 ori și albina de 30 ori mai tare ca un cal. Acesta nu poate trage decît 7/10 din greutatea sa, în vreme-ce gîndacul de Maiu a tras 14 tovarăși și albina 30 de felul ei.

Din traista cu povețele.

Intrebarea 215. Am cetit avisul despre „Valorisarea bastoanelor“. Aici la noi se află foarte mulți cireși și arini, din cari s'ar putè găti bastoane. Bucuros aş pregăti 1000 bucăți, dar' spre a nu lucra de geaba, vè rog sè-mi rêspondeți la aceste întrebări:

În ce limbă sè mă adresez agentului Otto Kaaf? Care este numele consulului nostru?

Despre bastoane se zice, că cel mult sè fie încovoiate la vîrf. Cireșul și mai cu seamă arinul au lemn foarte fraged. Cum s'ar putè deci încovoia fără a se frînge?

Am cetit, că iepurii de casă de soiu francez ar fi mai frumoși și că pielea (blana) lor s'ar vinde cu câte 1 fl. 30 cr. Vè rog a mă vesti, de unde aş putè cumpèra iepuri de soiul amintit?

T. Pop, invetător.

Rêspons. Adresează-te în limba germană sau și maghiară. Dacă tocmai voești, cere deslușiri dela „On. Consulat ces. și reg. austro-ungar în New-York (America)“. Nu este trebuință a însemna pe consul cu numele. Încovoierea se face în urma încălzirii bastoanelor, cu ajutorul unei strungi. Nu puține vlăstări sînt încovoiate din firea lor, mai nimerit va fi sè-ți procuri cîteva mustre (modele) dela un strungar din oraș, care te poate lămuri mai de aproape. De altcum credem, că mare ispravă nu ai face decît sè trimiți, singur sau în tovarășie cu alții, un vagon plin de bastoane, spelele de transport fiind la din contră prea mari.

Ceea-ce știm despre iepurii francezi, numiți „lopin“, este, că înainte cu vre o 15—20 ani, erau lăudați din rêsputeri. De atunci încoace laudele au mers scăzînd cu repejune și astăzi nici că se mai vorbește de ei. Pe semne, nu sînt de treabă.

Tocmai a apărut și se află de vânzare la librăria Institutului Tipografic în Sibiu:

CEȘTIUNEA NAȚIONALITĂȚILOR
ȘI
MODURILE SOLUȚIUNII SALE
ÎN
UNGARIA
DE
AUREL C. POPOVICI.

Prețul 50 cr. v. a.
cu trimitere postală 53 cr. v. a.

INSTITUT TIPOGRAFIC în SIBIU.

A doua edițiune
din

ȚINEREA VITELOR

Eugen Brode,
president al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu”.

Prețul unui exemplar 12 cr. v. a.

Institut Tipografic T. L. Albini în Sibiu.

A eșit de sub tipar:

Călinarul Poporului

pe anul comun

1895.

Cuprinsul: Călinarul astronomic și bisericesc, cu povești economice pe fiecare lună. — Cronologie pe anul 1895. — Genealogia domnitorilor europeni. — Posta. — Corespondența telegrafică. — Raportul între măsurile nouă și vechi. — Scara timbrelor. Autoritățile bisericesti române din Ungaria și Transilvania. — Vădulele, de Delavrancea. — Moțul și Domnul, de Ioan Vesa, învețător. — *Economic*: Ceva despre stărpirea omidelor; Sirop de smeură și de cireșe. — *Poesii*: Cu flori cu ramuri verzi, (Dedicație martirilor noștri) de P. Dulfu; Lupta vieții, de G. Coșbuc. — *Partea hazlie*: Oala cu lapte; Anecdote; Răspuns încurcat; Ghicitori. — Tîrgurile din Ardeal, Ungaria, Bucovina și România. — Inserate.

Numai 20 cr. exemplarul.
Cu trimiterea pe postă 23 cr.

Foaie ilustrată pentru familie

„VATRA”,

sub direcțiunea

dilor I. Slavici, I. L. Caragiale și G. Coșbuc.

Această revistă ilustrată este dirijată de unii dintre cei mai apreciați scriitori români, cu menirea de a oferi onor. public cetitor român, cele mai bune scrieri ale celor mai talentați scriitori români din toate părțile locuite de Români.

Trebuia în sfârșit o foaie, care să ocupe un loc de cinste pe masa fiecărei familii românești.

Nu va fi cruțată nici o jertfă pentru ajungerea acestui scop; grija de căpetenie fiind a nu lăsa să se strecoare în această revistă nimic nepotrivit cu tradițiile neamului nostru și cu moravurile familiei.

Cele mai bune romane, povestiri, poezii etc. originale și alese, vor ocupa primul loc și numai întâmplător în al 2-lea rând traducțiuni. Toate însă în cea mai curată, mai aleasă și mai frumoasă românească.

Artele, știința, recenziunile teatrale și musicale, noutățile literare, evenimentele însemnate, partea variată și humoristică, toate își vor avea coloanele speciale rezervate în această foaie, cu competență și cu onestitate redactate.

Nici viața casnică nu va fi neglijată: Sfaturi bune din punctul de vedere al educațiunii, higienii, îmbrăcăminte, a traiului economic, felurite îndrumări folositoare economiei casei, vor fi tratate cu multă grijă.

Ilustrațiunile vor fi alese pe cât e cu putință din istoria neamului nostru, copii după tablourile artiștilor noștri și a celor străini, vederi felurite din țeara noastră și de pretutindena unde locuiesc Români.

În aceste condițiuni se va prezenta onoratului public român, foaia ilustrată pentru familie

„VATRA”,

ca un mărgăritor al literaturii noastre naționale, și va apăre de 2-ori pe lună, adică 24 fascicule pe an de câte 4 coale 4° mare, tipărită cu îngrijire pe hârtie velină.

Prețul abonamentului pe un an este:

Pentru Austro-Ungaria: coroane 24. Pentru țerile Uniunii-Latine: fr. 24.

Vânzarea cu numărul: **coroane 1.10** (Austro-Ungaria), **franci 1.10** (țerile Uniunii-Latine).

Subsemnatul vă roagă să primiți cu simpatie apariția acestei publicațiuni românești, și să-i asigurați continuitatea prin binevoitorul d-voastre sprijin, abonându-vă la ea.

Abonamente se primesc și în librăria „Institutului Tipografic” Sibiu, Strada Măcelarilor Nr 21.

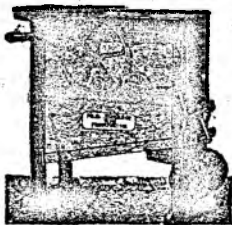
Cu deosebită stimă:

C. ȘETEȘA,
librar-editor. — BUCUREȘTI.

[476] 15—30

Sfîrmitoare de cucuruz (porumb)

de mână și cu motor, cu efect dublu sau simplu, cu sau fără ventilație.

Piue pentru curățit. cerealelor,
Mașini de sortat cu trior,
Prese de fîn și de paie,
de mână, stabile și mobile.

Mașini pentru pregătirea de nutreț,

Tăietoare de nutreț,

Tăietoare de napi și cartofi,

Piue de bucățit și zdrobit,

Aparat pentru muiatul nutrețului,

Cuptoare cu cazan de economie pentru nutreț de vite etc.

de construcția cea mai excelentă și mai bună fabrică

PH. MAYFARTH & CO.

fabrici imp. și reg. excl. priv.

de mașini agricole, turnătorie de fer și ferărie cu vapor.

VIENA, II., Taborstrasse Nr. 76.

Cataloage gratuit. — Reprezentanți și comisionari sînt de dorit.

[2276] 2—10

Hârtie de scrisori
cu inscripția

„Totul pentru Națiune!”

lozinea sublimă a Fetelor Române
efectuează Librăria „Institutului
Tipografic” în ori-ce mărime de
hârtie, cu diferite arabescuri, în cutii
sau fără cutii.

A eșit de sub tipar:

HOMO SUM.

ROMAN

DE

GEORGE EBERS.

Prețul 1 fl. sau 2 lei, 50 bani.

Institutul Tipografic în Sibiu.

G2. Un mijloc de casă probat de mai mulți ani.

[482] 31-45 **Gichtfluidul lui Kwizda**

Fricțiune întăritoare înainte și după ture mari.

Gichtfluidul

Prețul unei sticle $\frac{1}{2}$ l. v. a.

Gichtfluidul

Se poate căpeta

lui Kwizda

Prețul unei $\frac{1}{2}$ sticle 60 cr. v. a.

lui Kwizda.

în toate farmacia

Gichtfluidul lui Kwizda

Depositul principal: Farmacia cercuală Korneuburg.

„VICTORIA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: ARAD, casa proprie, str. principală nr. 2.

Întemeiată la 1887.

Capital de acții fl. 300.000; Fond de rezervă fl. 70.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5%
interese fără privire la termenul de abdicere.

Darea de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc
îndată la prezentarea libelului fără abdicere.

Depuneri se pot face și prin poștă și se efectuează momentan
după sosirea comandii.

[14:8] 16-7

Direcțiunea institutului.

Recunoscut ca cel mai bun și mai sănătos

adaus

la cafeaua de boane.

Se găsește pretutindenea.

Sel. Kneipp

Recomandat de autorități medicale

pe seama

femeilor, copiilor, care sufer de stomac etc.

$\frac{1}{2}$ chilo 25 cr. (50 bani).

Indispensabil pentru fiecare gospodărie și fiecare beutor de cafea e

CAFEAUA KNEIPP-MALZ-KATHREINER

cu gustul cafelei în boane.

Important pentru fiecare femeie casnică și mamă.

Sănătatea și bunăstarea familiei se găsesc mai ales în mâinile femeii și mamei! Cătră ele se adresează dar' introducerea „Cafelei Kneipp-Malz-Kathrein”. Ea e cea mai bună, singurul, firescul și sănătosul adaus la cafeaua în boane. Nici unei femei nu îi mai este îngăduit să rămână nepăsătoare în fața acestei cestiuni. Ea e de o eminentă importanță pentru sănătate și gospodărie! Pentru întâia-ora se oferă un produs indigen, o adevărată cafea sănătoasă și cafea pentru familie! Gustoasă, sănătoasă și nutritivă dela sine, „Cafeaua Kneipp-Malz-Kathrein” ca adaus păstrează cafelei în boane plăcuta ei aromă. A se începe cu un adaus de a treia parte și se poate indica adausul, după plăcere, până la jumătate și peste aceasta! Așadar' câtă economisire în asemănare cu surrogatele folosite până acum, care singure sunt cu neputință de gustate și pe lângă aceasta în cele mai multe cazuri sunt vătămătoare sănătății și în tot cazul numai mijloace de colorare. Că și cafeaua în boane, beută neamestecată e „otravă” și are ca urmări boale de stomac și de nervi, înclinarea spre apoplexie, tremurarea mâinilor etc. — știe fiecare gospodăreasă! Prin urmare cât de binevenit trebuie să-i fie un adaus, care pe lângă avantajile amintite, înlătură și efectele vătămătoare sănătății ale cafelei în boane! Succesul fără păreche în un timp atât de scurt dela introducerea ei, e cea mai strălucită dovadă în favorul ei!

„Cafeaua Kneipp-Malz-Kathrein” se mai fabrică acum atât de excelent încât nu se simte nevoia unei amestecări meșteșugite și ea se macină și se toarnă simplu împreună cu cafeaua în boane și poate fi gătită în toate felurile până acum obișnuite. Pentru bolnavi și pentru persoanele slăbite, anume pentru copii absolut nu mai există un mijloc de hrană mai excelent ca Cafeaua-Malz, care se macină, se ferbe 5 minute, se strecoară și se amestecă cu miere (ori zahăr) și cu lapte. E cestiune de conștiință pentru fiecare mamă a încerca aceasta; ea și copiii nu o vor mai părăsi!

[227] 10-11

NB. Pentru a se feri de imitații, la cum-părare să se iee seama la numele

Kathreiner

Marfa dată deschis sau în pachete scotite
cu înșelăciune să se refuze necondiționat.